

Наше Слово

PIK LXVI № 21 (3328) WARSZAWA, 23 TRAWNIA 2021 ROKU
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

У Ґданську з'явився сквер імені Безручка

9 травня у Ґданську відбулася урочиста церемонія присвоєння одному зі скверів міста імені генерала Марка Безручка. Ініціатива вшанування легендарного військового діяча України, діяльність якого тісно пов'язана з Польщею, належить консулу-керівникові Консульства України в Ґданську Леву Захарчишину. Ідея ця з'явилася вже досить давно, проте лише в листопаді минулого року Рада міста ухвалила рішення назвати один зі скверів в історичній ґданській Оліві іменем Безручка. Це вже третій сквер у Польщі, якому присвоєно ім'я українського генерала. Два інші розташовані у Варшаві й Кошаліні. Ім'я Безручка носить також вуличне кільце у Вроцлаві.

Дату урочистості було вибрано не випадково: саме цього дня у 1920 році на київському Хрещатику відбувся спільний парад українського та польського війська, а кількома днями раніше 6-та Січова стрілецька дивізія Армії УНР, якою командував Безручко, за підтримки польської армії відбила у більшовиків Київ. Символічності події надав і той факт, що 9 травня святкуємо також День Європи і, як зазначила у своєму виступі на відкритті скверу мер Ґданська Александра Дулькевич, Безручко був справжнім героєм у боротьбі за «нашу і вашу свободу», за європейські цінності, що надзвичайно важливі для сучасної України, котра прагне повноправного членства

в Європейському Союзі та структурах НАТО. Польща підтримує ці прагнення, оскільки розуміє, що вільна Україна — це важливий елемент для безпеки всієї Європи.

У листі-привітанні, який прочитав радник-посланник Олег Куць, посол України в Польщі Андрій Дешиця наголошував на важливості постаті Безручка для спільної польсько-української історії та дякував владі Ґданська, зокрема меру міста Александрі Дулькевич, голові міської ради Агнешці Овчарчак і голові комісії з питань культури та промоції Анджею Стельмасевичу за сприяння й підтримку ініціативи консульства. Консул України у Ґданську Лев Захарчишин привітав

учасників урочистості й висловив надію, що сквер ім. Безручка буде символом польсько-українського єднання та місцем вшанування пам'яті про нашу спільну історію. Отець Володимир Куцай, парох греко-католицької парафії в Ґдині, який разом з присутніми прочитав молитву, у своєму виступі говорив про важливість усвідомлення рівності перед Богом усіх народів, поваги та братерської любові, що є запорукою подолання конфліктів і непорозумінь.

«Родзинкою» церемонії стало відкриття таблички з назвою скверу й висадження куща калини як одного з найважливіших національних символів України. Як зазначив пан Стельмасевич, незабаром у сквері з'явиться також

тримовний польсько-українсько-англійський інформаційний стенд. Своєю присутністю урочистість вшанували військовий аташе полковник Вадим Ремізов, новообраний голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка, голова Поморського відділу ОУП Єлизавета Кремінська, директорка школи № 57, де навчається багато дітей мігрантів з України та працює пункт вивчення української мови, Анна Лістевник, представники дипломатичного корпусу, а також мешканці міста. На жаль, через пандемічні обмеження церемонія мала, радше, камерний характер. ■

Марта КОВАЛЬ
Фото – Юрій Забіяка

ІНТЕРВ'Ю

Маріуш Сава:

«У Інституту нацпам'яті є багато важливих проєктів. Але мені є що робити поза ним»

Про залишений Інститут національної пам'яті, настрої серед істориків, що займаються українською тематикою в Польщі, та про подальші дослідницькі плани «Нашому слову» розповідає Маріуш Сава, донедавна працівник ІНП в Любліні, що займався злочинами у Сяґрині.

Отже, вітаю серед істориків «wykłetych».

Саме так. Останніми днями я вже кілька разів чув це словосполучення від колег — вони вітали мене у своєму колі (сміється).

У твоєму звільненні з ІНП важливу роль, найімовірніше, відіграв Славомір Завісляк, голова Замойського округу Всесвітньої асоціації вояків Армії Крайової. Це прізвище я чую від тебе не вперше.

Ми можемо лише здогадуватися, чи поєднувати певні факти. Так сталося, що 10 березня розлоге інтерв'ю зі мною про злочин у Сяґрині публікує видання «Gazeta Wyborcza». Я критично оцінюю історичну політику певних середовищ, зокрема пана Завісляка. А 19 березня публікується відповідь очолюваної ним організації, у якій критикується зміст мого інтерв'ю. Це було в п'ятницю, а в понеділок, 22 березня, мене звільняють з Інституту національної пам'яті. Проте впродовж останніх двох-трьох років я відчував, що мої дослідження злочинів польського підпілля в 1944 році є «небажаними». Мої опрацювання заперечували дух героїзму польської історії, як її представляє Всесвітня асоціація вояків Армії Крайової на Замойщині.

Яким чином ти відчував «небажаність» своїх досліджень?

Це є предметом позову, який я подав проти Інституту національної пам'яті у другій половині 2019 року. Загалом ідеться про мобінг та дискримінаційні дії проти мене, які мали місце протягом декількох місяців. Це були різноманітні невинуваті, на мій погляд, перевірки моєї роботи з метою ускладнення праці. Мені не надали підвищення, не дозволяли отримати фінансову винагороду, яку присуджували в нашому Інституті, або підвищення зарплатні. Не відповідали на мої листи або затримували мою кореспонденцію. Це було досить боляче для людини, яка намагалася сумлінно працювати і була пов'язана з цією установою близько десяти років. На мою думку, такі дії проводилися для того, щоб я звільнився сам. Так зробив

Фото надав Маріуш Сава

раніше доктор Адам Пулавський, дослідник польсько-єврейських відносин. По всій Польщі в останні роки з ІНП попрощалася низка дослідників історії польсько-українських відносин — наприклад, професори Ярослав Сирник та Ігор Галаґіда. Я вирішив, що я не кину свою роботу за власним бажанням. Рішення від 22 березня про розірвання трудового договору не було для мене несподіванкою, хоч в емоційному сенсі це було неприємно.

Усе через Сяґринь?

Уже восени 2020 року я проводив перші заходи на стипендію польсько-українсько-канадського фонду «Калина». Я почав писати книгу про злочин, публікувати в інтернеті різного роду інтерв'ю чи фільми. Саме тоді я зрозумів, що ця тема не допоможе мені довго залишатися в ІНП.

Як думаєш, працевлаштування на керівній посаді в ІНП «неофашиста» Гренюха не було випадковістю?

Це не здивувало. Цю людину і її біографію знали. За ним стояла низка людей, які його популяризували. Наскільки я знаю, Інститут національної пам'яті має конкретні інструменти, які дозволяють блокувати кандидатуру. Знаю це з власного досвіду — кілька років тому мені запропонували посаду керівника, проте можливість її зайняти в якийсь момент фактично заблокували. І не на основі якихось офіційних рішень, лише на підставі циток про мене. Можна досить просто перевірити, хто стояв за просуванням кандидатури Гренюха.

Так розумію, що проблема з ІНП — системна. У громадській дискусії в Польщі в останні роки звучить думка, що ІНП варто взагалі ліквідувати, що це настільки «бетонна» інституція, що її неможливо реформувати. Погоджусь із цим?

Зі свого досвіду не можу говорити надто погано про Інститут національної пам'яті — я розпочав там роботу близько десяти років тому, після закінчення вишу, і справді багато в чому завдячую Інституту. Головним чином я працював у навчальному чи науковому відділі. Я мав можливість розвивати дослідження, захистити докторську ступінь, публікувати роботи. Були проведені дуже важливі заходи в галузі освітньої діяльності: виставки, заняття з молоддю. На цьому рівні ІНП, який має величезні фінансові ресурси, може робити фантастичні речі — у нього є потенціал і професіонали. Заходи, котрі ІНП проводить з молоддю, є менш помітними, ніж героїзація «żołnierzy wyklętych» («проклятих солдатів»), проте вони важливі і приносять справді чудові результати.

Добре, я не заперечую, що в ІНП є чудові люди, котрі виконують фантастичну роботу. Я про те, що на чолі Інституту стоять ті, хто цю роботу перекреслює або й взагалі — паплюжить.

Мені здається, що в якийсь момент людина усвідомлює всі вади і переваги роботи в такому закладі — тому дбає про власний розвиток або хоче вести якість дослідження, незалежно від того, чи воно в рамках ІНП, чи поза ним. Можна бути ревним чиновником, що сліпо виконує завдання, а можна підтримувати власну незалежність і робити свою справу. Я думаю, що ті, хто пішов з ІНП, вважали, що їхня робота опинилася в якомусь протиріччі з власним сумлінням історика та дослідника. Можна запитати: як відновити довіру до Інституту та підвищити його репутацію? Рецепт простий — це правильні люди на потрібних посадах, компетентні й освічені люди, визнані в науковому світі з відповідними досягненнями. Які вміють добре говорити, висловлювати-

ся логічно і без емоцій, розуміти про що говорять. На мій погляд, це дуже важливо.

Тобто є потреба в ІНП, з люстраційним відділом разом?

Я не можу коментувати, чи має бути відділ люстрації, чи цим має зайнятися прокуратура. Але загалом я переконаний, що в Інституті національної пам'яті є місце для національної пам'яті. Кожна країна повинна проводити історичну політику, особливо в умовах, коли путінська Росія насаджує свій агресивний історичний наратив. У таких ситуаціях слід почути голос Інституту національної пам'яті. Хоча цей заклад не повинен виставляти себе на посміховисько.

Чи люблінське відділення Інституту національної пам'яті не стало, до речі, трохи голосом «кресових» середовищ?

Мені важко оцінити, на тлі, наприклад, Вроцлава чи Ряшева. Хоч не приховую, що чув таку думку. Проте варто пам'ятати, що з Любліна звучить думка не тільки кресов'ян, але й Маріуша Заїончковського — відомого і сумлінного дослідника польсько-українських відносин на Люблінщині.

Насамкінець поставлю питання про творчі плани на майбутнє.

У передпродажу вже з'явилася книга Івана Сивака — спомини про сотню УПА «Вовки» на Грубешівщині та Томашівщині в 1940-х роках («Śladem UPA. Kronika sotni Ukraińskiej Powstańczej Armii „Wowky” [24 sierpnia 1944—11 lipca 1945]»). Це переклад з моєю науковою редакцією — книжка важлива, оскільки її перероблені фрагменти використовувалися пропагандою комуністичної Польщі для підтримки стереотипу «українця-різуна». Над популяризацією цієї книги я буду працювати в найближчі місяці. Потім основне завдання — це робота в межах стипендії від фонду «Калина», написання до кінця року книги про злочини Армії Крайової та Селянських батальйонів у Сяґрині та ще кільканадцяти селах. До кінця року я представлю машинописний варіант фондів, потім це піде до видавництва. А ще я працюю над проєктом Українського історичного товариства в Польщі «Віртуальний некрополь». Результатом цього стане віртуальний цвинтар, сайт із покажчиками могил видатних діячів, представників української інтелігенції міжвоєнного періоду, розташованих у нинішній Польщі. Тож маю що робити. ■

Igor ICAEB

АНАЛІТИКА

Рекомендації європейських експертів щодо прав меншин у Польщі

Двадцять років тому (1 квітня 2001 року) в Польщі почала діяти Рамкова конвенція про захист нацменшин. Документ Ради Європи дає меншинам рівність перед законом та недискримінацію, право на зібрання та об'єднання, свободу вираження поглядів, думок, релігії тощо. Забезпечує й захист мов і культур та передбачає право на свою освіту. Що цікаво, Україна конвенцію ратифікувала ще у 1997 році, через два роки після її офіційного схвалення та підписання у Страсбурзі.

З прийняттям документа Польща мусить постійно проходити процедуру перевірки, яка включає передачу звітів до головного секретаря Ради Європи, візити представників Консультативного комітету конвенції у Польщі, їхні зустрічі з меншинами та чиновниками, офіційні висновки і рекомендації. Нещодавно четверта така процедура обговорювалася на засіданні Сеймової комісії нацменшин. Представники Міністерства внутрішніх справ і адміністрації (MBCiA) поінформували, що Комітет загалом позитивно оцінив польський звіт і особливо — дії держави щодо інтеграції ромської громади. Водночас серед рекомендацій Комітету є такі, в яких

ідеться про потребу засудження на найвищому політичному рівні проявів етнічної нетерпимості та ворожості — як в політичному просторі, так і в медіа. Наступна рекомендація говорить про необхідність ефективного реагування на потреби меншин і співпадає з позицією меншинних організацій, про яку вони заявляють роками. Йдеться про надання довгострокових грантів з державного бюджету без потреби щорічної подачі заявок. Представники MBCiA у ході засідання переконували, що така процедура неможлива з огляду на бюджетне законодавство. Водночас відомо, що довгострокові гранти надає, наприклад, Міністерство культури, національної спадщини і спорту. Тому

у Сеймі прозвучало слушне запитання: чому такий механізм не може використовуватися і щодо нацменшин? Проблема могла б розв'язати утворення меншинних установ культури з гарантованими бюджетами, але й на це державна сторона не погоджується вже багато років. Ще одна рекомендація Комітету говорить про потребу активнішої праці уповноваженого уряду у справах рівного статусу. Меншини підкреслюють, що не мають з ним жодного зв'язку. Без відповіді залишаються листи, скеровані до уповноваженого.

Офіційно моніторинг виконання конвенції завершився під кінець минулого року. Це відкрило нову процедуру і роботу над черговим, п'ятим звітом до Ради Європи. Документ має бути складений до 1 квітня 2022 року. Як показала сеймова дискусія, нацменшини вважають, що повинні бути активніше включені у цей процес. Така думка важлива, бо звіт в основному стосується захисту державою прав нацменшин. А хто, як не

вони, краще знає, як цей процес відбувається насправді? До того ж європейські експерти у своїх рекомендаціях роками підкреслюють, що важливими є не тільки правові врегулювання, але також їхнє практичне виконання. А з цим, як видно на прикладі конкретних справ і спільнот, не завжди все добре. В конвенції, як і в польських правових актах, йдеться, наприклад, про потребу забезпечення державою підручників для навчання меншинної мови. З формальної точки зору це потрібне положення. Проблема, однак, у тому, що Польща щодо української громади вже давно не може похвалитися його повним виконанням. Свої зауваження мають й інші нацменшини, а окремо тут ще стоять сілезці та вілямов'яни, які постійно намагаються отримати державний захист і допомогу у збереженні своєї ідентичності. На потребу вирішення Польщею проблем цих громад також вказує у своїх рекомендаціях Консультативний комітет Рамкової конвенції про захист нацменшин. ■

Григорій СПОДАРИК

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Засідання Коаліції організацій меншин та мігрантів

15 червня відбудеться перше засідання Коаліції організацій меншин та мігрантів. Воно пройде у форматі онлайн.

«Ви — лідерка чи лідер неформальної групи, яка представляє мігрантів або етнічну чи національну меншину? А може, працюєте в досвідченій неурядовій організації мігрантів, мігранток або представників нацменшини? Час об'єднувати зусилля! У всіх нас є різні кадрові ресурси, приміщення, часто різні потреби та перспективи. Ми хочемо створити простір для співпраці та обміну, адже разом можемо зробити більше!» — заохочують до участі у події організатори.

У ході засідання учасники матимуть змогу поділитися потребами, поглядами та очікуваннями щодо Коаліції. Також довідаються про можливості розвитку своїх організацій, підвищення компетенції лідерів, просування та фінансування своїх ініціатив. Під час засідання мають бути теж опрацьовані основні принципи діяльності Коаліції та її довгострокові цілі.

«Вам не потрібно належати до офіційної організації, достатньо, щоб ви діяли в групі, що складається з мігрантів та мігранток або представників та представниць національних і етнічних меншин», — йдеться у повідомленні на фейсбук-сторінці події (I Spotkanie Sieciujace Koalicji Organizacji Mniejszościowych i Migranczych). Там же можна заповнити форму для оголошення участі. Засідання відбудеться польською мовою на платформі Zoom.

У разі додаткових запитань організатори просять писати на адресу: lesya@kalejdoskopkultur.pl.

Пластові Свято весни 2021

Українська скаутська організація в Польщі Пласт 4-6 червня організовує Свято весни. «Запрошуємо юнаків, старших пластунів, пластунів-„сеньйорів” та усіх зацікавлених Пластом, яким виповнилося 18 років, на довгоочікувану пластову акцію „офлайн», — йдеться у повідомленні організаторів.

Подія відбудеться у пластовій оселі у Мриглодах-Любицьких (Підкарпатське воєводство). Анкета для оголошення розташована на фейсбук-сторінках організації (Пласт Польща або Пластова оселя в Мриглодах-Любицьких). Там теж розміщено інформацію про цьогорічні літні пластові табори, які заплановано на другу половину серпня.

Прибирання люблінських могил українських воїнів

До Провідної неділі, яка цього року припала на 9 травня, у Любліні поприбирали могили воїнів Української Народної Республіки на православному кладовищі на вулиці Липовій. Сьогодні з кількох десятків козацьких хрестів там залишилося тільки тринадцять. У 2001 році на цвинтарі відкрили пам'ятник воїнам Армії УНР.

Багато років доглядають за могилами, прибирають на кладовищі, організовують або співорганізують тематичні заходи члени та прихильники Українського товариства.

Нагадаємо, що минулого року вдалося відремонтувати шість могил з козацькими хрестами. На відновлення наступних потрібне фінансування. Збір коштів може підтримати кожен, гроші просять надсилати на рахунок:

Towarzystwo Ukrainiskie
92 1090 2688 0000 0001 1833 0907
Santander Bank Polska S.A.
з допискою: «Darowizna – groby żołnierzy ukraińskich w Lublinie».

Українці взяли участь у відзначенні Дня пам'яті і примирення у Гданську

8 травня Лев Захарчишин, консул України у Гданську, разом із головою Поморського відділу Об'єднання українців у Польщі Єлизаветою Кременською взяв участь в урочистостях з нагоди Дня пам'яті та примирення, організованих містом Гданськ. Українці разом із мером міста Александром Дулькевичем, представниками місцевої влади, солдатами війська та учасниками бойових дій поклали квіти до пам'ятника «Tum so za polskość Gdańska». Біля монумента кожного року проводяться урочистості з нагоди закінчення II Світової війни в Європі.

Український дипломат та діячка Об'єднання також вшанували пам'ять воїнів на кладовищі радянських воїнів у Гданську, серед яких значна частина — українці, які загинули, визволяючи місто від окупантів.

Фото з фейсбук-сторінки Консульства України у Гданську

«Традиція вшанування українських воїнів, які спочили на цьому цвинтарі, існує з 90-х років. Була ще за першого консула України у Гданську. Ми ходили на цвинтар зі священником. Тут на багатьох таблицях є українські прізвища», — каже Єлизавета Кременська.

Нагадаємо, що 8 травня в багатьох країнах Європи вшановується пам'ять про закінчення II Світової війни. В Україні офіційна назва свята — День пам'яті та примирення, присвячений пам'яті жертв Другої світової війни. Символом Дня пам'яті з 2014 року є квітка маку. Її графічне зображення є своєрідною аллюзією: з одного боку, воно уособлює квітку, з іншого — кривавий слід від кулі.

Діє оновлений портал «Над Бугом і Нарвою»

З нагоди ювілею 30-ліття існування українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою» почав діяти його оновлений інтернет-портал — nadbuhom.pl.

На ньому поступово будуть з'являтися статті, які друкувалися упродовж 30 років у різних категоріях: культура, історія, мова, традиції, література, події, люди та 30-ліття часопису. На сайті будуть також розмішуватися новини, які в першу чергу стосуються українського життя на Підляшші.

Сайт «Над Бугом і Нарвою» двомовний, тобто спрямований як до україномовного, так і польськомовного читача. Деякі статті будуть з'являтися підляською говіркою. Очікується, що вони будуть різноманітними та цікавими для різних читачів, не лише з регіону.

На сайті можна отримати інформацію про часопис, а також — де його купити та як передплатувати. Поступово будуть викладатися архіви усіх номерів від початку існування, тобто від 1991 року.

«Над Бугом і Нарвою» — це головний часопис українського середовища Підляшшя та один із найпомітніших журналів українців, який видається у Польщі. Тут друкуються статті, присвячені насамперед історії, культурі, традиції, літературі та українському громадсько-культурному і освітньому житті на Північному, але також на Південному Підляшші, окрім того — на Холмщині, Берестейщині та в інших регіонах, де проживають українці. Основний девіз редакції: «Писати про те, про що інші не пишуть». З 1999 року двомісячник можна читати в інтернеті.

Оновлення сайту «Над Бугом і Нарвою» стало можливим у рамках проекту Союзу українців Підляшшя, дякуючи підтримці міністра внутрішніх справ і адміністрації РП.

Людмила ЛАБОВИЧ,
секретар «Над Бугом і Нарвою»

У неіснуючому лемківському селі задзвонив церковний дзвін

Фото з фейсбук-сторінки Polany Surowicze

Дзвін було відлито в 1927 році у Словаччині. Після депортації місцевого населення у 40-х роках, завдяки римо-католицькому священникові з Яслиськ, дзвін потрапив до монахинь в Яслиськах. У 2018 році цим питанням зайнялася гміна Яслиська, яка також підтримала фінансово відновлення дзвону.

Зараз він перебуває в історичній церковній дзвіниці XIX століття, яку від повного руйнування зберегла група любителів Низьких Бескидів. У тижневику ми неодноразово писали про збірку грошей на завершення проекту реставрації споруди.

Село Поляни-Суrowичні у гміні Команча сьогодні є долиною, де ніхто не живе. А до 1946 року воно на-

раховувало більше тисячі мешканців (майже самих лемків). У селі була дерев'яна греко-католицька церква Святого архангела Михаїла з окремою дзвіницею.

Ця дзвіниця — єдиний об'єкт, який нині свідчить про існування села. Протягом багатьох років дзвіницею ніхто не цікавився. Її могло б і не бути, але у варшавському туристичному середовищі народилася ідея її відбудови.

З 2012 року цей об'єкт, власником якого є Братство греко-католицької молоді «Сарепта», поетапно відновлювався. Вдалося відремонтувати знищені мурів дзвіниці (основні роботи виконало товариство «Магурич») та спорудити тимчасовий дах. Передостаннім етапом робіт було встановлення купола на дзвіницю. Нагадаємо, що довгі місяці автори проекту шукали зображення споруди, щоб відновити її так, як вона виглядала до виселення. Зрозуміти, як це мало бути, допоміг один із нащадків лемків Богдан Зяттик. Його родина мешкає у Львові. Львів'янин у 2017 році знайшов єдине достовірне зображення споруди — оригінальний малюнок 1926 року української художниці Олени Кульчицької.

Встановлення дзвону, можна сказати, завершує довголітні роботи, завдяки яким врятовано об'єкт.

Успіх українських учнів з Перемишля

Щороку кураторія освіти у Ряшеві проводить воєводський конкурс зі шкільних предметів. Серед них можна вибрати українську мову. Вже багато років у конкурсі беруть активну участь учні Комплексу шкіл ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі. Цього року його фіналістками стали Дар'я Мар'янова (8-й клас початкової школи), Софія Каплун (7-й клас початкової школи) та Маргарита Акчіу (7-й клас початкової школи). Титул лауреата конкурсу здобули дві учениці 8-го класу «шашкевичівки»: Ганна Боднар та Вікторія Богоніс.

Слід пам'ятати, що за кожним досягненням учня стоять педагоги. Учнів до конкурсу підготували вчительки української мови Оксана Кахнич та Уршуля Боднар.

Літературна нагорода в Польщі — за переклад Сергія Жадана

Серед цьогорічних лауреатів польської літературної премії «Література у світі» є Богдан Задура. Польського поета, перекладача нагородили за переклад книжки «Антенa» українського письменника Сергія Жадана. Книжка вийшла у видавництві «Warstwy». Про це пише щоденник «Газета Виборча».

Премія «Література у світі» була заснована в 1972 році однойменним польським журналом. Лауреатів щорічно нагороджують у семи категоріях: проза, поезія, видавнича ініціатива, літературознавство, перекладознавство та компаративістика, «Нове обличчя», премія «Mamut» та премія імені Анджеля Семка за поєднання різних літературних і літературознавчих компетенцій. Богдан Задура переміг в категорії «Поезія».

Поет перекладає з англійської, російської, української та угорської мов. Переклад, зокрема, твори Дмитра Павличка, Юрія Андруховича, Андрія Бондаря, Сергія Жадана, Андрія Любки, Дзвінкі Матіяш. Оpubлікував антологію «Вірші завжди вільні. Українська поезія у перекладах Богдана Задури».

Українські бібліотеки отримують польські книжки

В Україні розпочався читачий проект «Польська полиця», в межах якого до бібліотек країни буде передано понад 1000 польських книжок. Про це повідомляє Польське радіо. Проект «Польська полиця» відкрив у Херсонській обласній універсальній науковій бібліотеці посол Республіки Польща в Україні Бартош Ціхоцький. Загалом до 26 бібліотек в різних регіонах України (переважно у центрі та на сході країни) потраплять понад 1200 книжок польських авторів — як польською, так і в перекладі на українську мову. Серед них — переклади українською мовою польської класичної та сучасної літератури для дорослих та молодших читачів, зокрема «Лялька» Болеслава Пруса, «Цинамонові крамниці» Бруно Шульца, «Знахар» Тадеуша Доленги-Мостовича або «Книги Якова» Ольги Токарчук.

Ініціатором проекту «Польська полиця» є Інститут книги, що фінансується Міністерством культури, національної спадщини та спорту. Україна є третьою країною після США та Великобританії, що залучена до цього проекту.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Кінець мандрів суперечливого пам'ятника жертвам Волинської трагедії?

Раніше не було можливості побудувати його зокрема у Торуні та Команчі. Зараз депутати сільської гміни Яроцин, що у Підкарпатському воєводстві, вирішили встановити його у себе. Йдеться про спірний пам'ятник «Волинській різні», на якому, серед іншого, зображено дитину на вилах або сім'ю, що стоїть у вогні.

Чекають на дозвіл

14-метровий пам'ятник жертвам Волинської трагедії буде розташований у селі Домостава біля швидкісної дороги S19. Про рішення депутатів ради в Яроцині, яке було прийнято 22 квітня, повідомило на своїй фейсбук-сторінці Товариство вшанування пам'яті жертв злочинів українських націоналістів у Вроцлаві. «Дев'ять депутатів проголосували за проект постанови, 6 утримались, і ніхто не був проти. Постанова була направлена до юридичного офісу підкарпатського воєводи для легалізації. Після легалізації постанови наступним кроком буде отримання дозволу на будівництво у відділі архітектури у старостві», — йдеться в повідомленні організації.

Пам'ятник жертвам Волинської трагедії має складатися з трьох елементів. Центральний — орел у короні; на його розпростертих крилах розмішені назви місць, де відбувалися вбивства поляків. Всередині орла — хрест, у якому розташована фігура дитини, настромлена на вила. Унизу — сім'я з дітьми у вогні, а за ними мають видніти дитячі голови, настромлені на огорожу. Автор монумента — покійний уже польський скульптор Анджей Пітинський, який жив у США. Згідно з його задумом, вила є алюзією на державний герб України — тризуб. Будівництво пам'ятника жертвам «Волинської різни» фінансувало Товариство ветеранів польської армії у Нью-Йорку.

Мандри монумента

Про пам'ятник стало відомо в лютому 2017 року. Спочатку він мав бути зведений у Ряшеві, але мер міста Тадеуш Ференц виступив проти цієї ідеї. Опісля монументом зацікавилася Товариство любителів Львова і південно-східних кресів із Єленної Гори, яке подало проект до громадського бюджету. Документи, однак, відхилили на самому початку. Члени організації, яка вирішила зайнятися будівництвом пам'ятника, вказали у своїй заяві місце, щодо якого міська влада вже мала інші плани. Наступним містом, де мав з'явитися пам'ятник, став Торунь. Монументом зацікавився відомий польський католицький священник Тадеуш Ридзик. Його хотіли поставити у Парку національної пам'яті, що його планував створити священник. Опісля була пропозиція Команчі, Кельців та Сталевої Волі. Ці місцевості теж відмовилися. Гміна Яроцин ста-

ла першою, яка погодилася на зведення монумента. В обґрунтуванні проекту постанови ради, яку цитує Товариство з Вроцлава написано: «Серед вбитих під час пацифікації є дуже велика кількість дітей, жінок та літніх людей. У багатьох довколишніх пацифікованих селах німців підтримували українські колаборанти, українська поліція та підрозділи СС «Галичина». Так було в Яроцині, Момотах Дольних і Гірних, Лонжеку Закліковському, Пікулах та інших».

Для будівництва пам'ятника скликано Громадський комітет, в якому головує вїт гміни. Комітет організував публічний збір коштів в країні та за кордоном, спрямований на викуп у приватних власників деяких земельних ділянок у селі Домостава, де має знаходитися монумент.

«Пробандерівське лобі»

Рішенню депутатів з Яроцина зраділо багато представників «кресового середовища». Серед них — працівник Вроцлавського університету професор Богуслав Пазь. Нагадаємо, що це той сам історик, який на фейсбук-сторінці у січні 2015 року під відео з кадрами знущання сепаратистів над українськими військовими написав: «Бандерівське стерво отримує по заслузі, що аж приємно! І як тут не кохати росіян?». Зараз у контексті пам'ятника у Яроцині він знову пише про війну в Україні.

«Я маю інформацію про те, що пробандерівське лобі (зверніть увагу, що на 9 осіб, які голосували «за», аж 6 утрималися) вже якийсь час намагається заблокувати у воєводи успішне прийняття постанови (це розпочалося ще до прийняття постанови). Увага — цього разу приводом для блокування громадської ініціативи є «загроза російського військового втручання в Україну». Так, ту саму Україну, яка є найбільшим експортером зброї та харчів до Росії. Чомусь так складається, що протягом останніх тридцяти років навіть на тиждень в Україні ніхто не утримувався від прославлення вбивств бандерівцями поляків, євреїв, вірмен тощо. Необхідно стежити за цим питанням, а коли потрібно — звертатися до підкарпатського воєводи. Рішення у цій справі буде ухвалюватися де факто не в Кракові, а у Варшаві на Жолібожі (саме там живе Ярослав Качинський — *ред.*), і покаже наміри ПiC (партія «Право і справедливість» — *ред.*) щодо поляків. У разі призупинення ініціативи наша реакція повинна бути твердою», — пише у соцмережі Богуслав Пазь.

Треба сказати, не лише серед українських середовищ від початку ідея пам'ятника мала негативні відгуки. На монумент негативно відреагували навіть нащадки вбитих у 1943 році. Зокрема, зовнішній вигляд пам'ятника обурило відомого польського композитора та диригента Кшесимира Дембського, який сам написав книжку про злочини на Волині. «Це — демонстрація жорстокості, але у потворний спосіб. Художник повинен вміти робити такі речі добре», — сказав композитор, предки якого пов'язані з селом Кисилін на Волині, в інтерв'ю для тижневика «Do Rzeczy» у грудні 2017 року. Кшесимир Дембський остаточно відмовився підтримувати комітет, що мав займатися зведенням монумента в Єленій Горі у 2017 році.

У Польщі пам'ятники жертвам Волинської трагедії або жертвам ОУН і УПА розташовані у багатьох містах. Проте жоден з них не викликає у суспільстві таких емоцій як монумент, що має бути зведений у Яроцині. ■

Павло ЛОЗА

Фото з фейсбук-сторінки StowarzyszenieUOZUN

Скорбні заходи в річницю акції «Вісла» в ольштинському соборі

Уночі з третього на четверте травня 1947 року на вокзал ольштинської залізниці вкотився товарний поїзд, заповнений першими сотнями депортованих в межах акції «Вісла» з їхнім скромним майном та худібкою.

З того часу почав валитися мирний світ українців, котрих вигнали з прабатьківських земель в повітах Сянік, Лісько, Березів, Любачів, Перемишль, Ряшів, Ярослав, Томашів-Любельський, Холм, Грубешів, Західне Підляшшя тощо. До офіційного закінчення депортації — 31 липня 1947 року — до тодішньо-

го Ольштинського воєводства було переміщено 55 089 осіб. Потім, до середини 50-х років в пошуках родин сюди потрапили ще чи не тисячі українців, які поверталися з фронтів, концтабору Явожно, в'язниць, заслань.

Саме цим нещасним вигнанням 5 травня в Кафедральному соборі УГКЦ в Ольштині була присвячена божественна літургія, а біля прицерковного пам'ятника — панахида. Скорбні релігійні заходи очолив глава Ольштинсько-Гданської єпархії єпископ Аркадій Трохановський разом з отцем парохом парафії Покрови Пресвятої Богородиці Іваном Галушкою та отцем Станіславом Тарапацьким.

— Акція «Вісла» залишиться в нашій пам'яті назавжди як щось дуже сумне, — сказав під час проповіді кир Аркадій Трохановський. — Тих, хто носить в серці ті часи, стає щораз менше. Маємо не забувати, що ми були змушені залишити свої рідні домівки, церкви, загороди... Нас змусили піти на чужину, в страшне невідоме. Хотіли позбавити всього — національності, церкви, мови, традицій.

Українці, як підкреслив кир Аркадій, однак, вистояли. Хоч ніде правди діти — в найважчі часи (з 1947 року до середини 50-х років минулого століття) значна частина

українців-вигнанців відійшла від своїх громад, асимілювалася. На жаль, ці процеси помітні й нині — в час, коли є свої храми, школи, пункти навчання і навіть теле- і радіопередачі. Владика закликав нащадків виселених українців не лише зберігати пам'ять про те, що відбулося, але і плекати рідну віру, традиції, мову. Ця остання — знову ж ніде правди діти — звучить вняткові рідко, навіть вдома. Нащадки вигнанців, як щораз частіше доводиться спостерігати, все рідше і рідше навідується в прабатьківські сторони, забуваючи і про занедбані, зникаючі цвинтарі, на яких похоронені їхні предки.

На церковних релігійних дійствах присутні були представники Ольштинського відділу ОУП, міжшкільного пункту навчання української мови, парафіяльної ради та нечисленні віряни, які після великодньої панахиди поклали вінки і квіти та запалили лампадки біля прицерковного пам'ятника, встановленого за ініціативою Ольштинського відділу ОУП до 70-річної річниці акції «Вісла». На пам'ятнику увіковічено вражаючі слова української поетеси Мілі Лучак, котру депортували дитиною до Острудського повіту, але яка пізніше таки повернулася в рідні краї:

*Чому із вірю не вертають птахи,
Сконали солов'ї веселі,
А ниви засохли від крові.
Мовчать уста садів кольорових колись,
Сконали співи на марах
Сорок сьомої весни.*

Степан МІГУС
Фото — Іван Курій

Активісти з банером біля Печерського райсуду

Головний проросійський політик – під домашнім арештом

Печерський районний суд – триповерхова будівля світло-рожевого кольору на вулиці Володимирській у самому центрі Києва. З одного боку – Михайлівський, з іншого – Софійський собор, навпроти – велика скляна споруда готелю «Hyatt», що відбиває світло, поруч – зупинка тролейбуса. У звичайний день на Печерський райсуд можна не звернути уваги, проходячи повз, але коли там розглядають якісь резонансні справи і під стінами збираються активісти та журналісти – усе це бачиш іще здалеку: люди не вміщуються на досить вузькому тротуарі і буває, що натовпи пікетувальників виходять на проїжджу частину.

Так було 13 травня, коли в цьому суді обирали запобіжний захід проросійському політику, народному депутату від «Опозиційної платформи – За життя» Вікторові Медведчуку. Підтримати його прийшли однопартійці – Ілля Кива, Вадим Рабінович, Нестор Шуфрич тощо. Вони, як і частина журналістів, були у залі, де засідання тривало від обіду до пізнього вечора. Тим часом під судом теж було гаряче – туди прийшли, з одного боку, представники націоналістичних організацій «Нацкорпус» та «С14», з іншого – молодики спортивної статури, які заявили, що підтримують Медведчука. Окрім цього, під судом помітили чоловіків з охоронної структури «Шторм», яка співпрацює з «ОПЗЖ» і яку пов'язують з нардепом. Журналісти, які чекали на рішення суду біля будівлі, скаржилися, що ці люди їм перешкоджали. Обидві групи розділяв кордон поліції, обстановка була переважно спокійною, хоча прихильники та противники Медведчука час від часу перекрикувалися. Також молодики, які заявили, що прийшли підтримати проросійського політика, зірвали банер із написом «Медведчук підарешт! Стус чекає» і вдарили активістів, які його тримали. Нагадаю тут, що Медведчук був призначений радянською владою адвокатом українського поета і дисидента Василя Стуса, який загинув у таборі, куди його заслали за правозахисну діяльність. Останнім часом ім'я Медведчука знову почали активно згадувати у контексті цієї історії: історик Вахтанг Кіпіані написав книгу «Справа Стуса», яка розповідає про цей процес, а Медведчук подав на нього до суду, вимагаючи, аби з публікації прибрали згадки про його особу. Суд першої інстанції його позов задовольнив, але згодом Апеляційний суд повністю скасував це рішення і відхилив позов Медведчука. Цей судовий процес був дуже голосним, і кілька накладів книги розкупили блискавично.

Уже по 21 годині всі дочекалися рішення Печерського суду: Медведчука відправили під цілодобовий домашній арешт до 9 липня. Що цьому передувало і чого можна очікувати далі?

Від санкцій до кримінальної справи про державну зраду

Медведчук опинився в центрі уваги ще у лютому, коли Рада національної безпеки та оборони почала вводити санкції спершу проти його оточення,

Ілля Кива, Віктор Медведчук та Вадим Рабінович

а потім і проти самого нардепа. Так, спершу запровадили обмеження проти соратника Медведчука Тараса Козака – він є формальним власником його «інформаційної імперії», телеканалів Zik, Newsone та 112 Україна. Їхнє мовлення заблокували, канали перейшли на Youtube, але зрештою і цей сервіс заклав їхні акаунти.

Потім санкції ввели і проти самого Медведчука та його дружини Оксани Марченко. Обмеження запровадили в межах розслідування про фінансування тероризму, яке проводить Служба безпеки – ідеться, зокрема, про бойовиків «Л/ДНР». Окрім цього, справа стосується частини нафтопродуктопроводу «Самара – Західний напрям». Його частина пролягає територією України і мала би бути у державній власності, але приватизувала її компанія «Прикарпатзахідтранс», яку також пов'язують із Медведчуком. Наразі цей трубопровід арештували, суд має розглядати питання про повернення його у державну власність.

Потім Служба безпеки провела обшуки в мережі автозаправок, яку пов'язують із Медведчуком, у справі про ймовірне ухилення від сплати податків на приблизно 240 мільйонів грн. А також обшукали будинок нардепа на вулиці Монтаньєрів у Києві та ще кілька приміщень.

Прийшовши 13 травня до суду, куди прокуратура подала клопотання про запобіжний захід у вигляді арешту із альтернативою застави у 300 мільйонів грн, Медведчук заявив, що обмеження на його рахунки РНБО наклала спеціально, аби він не міг заплатити ці гроші (які в нього є, але зараз він не має

до них доступу). Утім, додав депутат, у нього «достатньо багато друзів».

За день до цього, прибувши до Офісу генерального прокурора на допит, Медведчук прокоментував і саму справу, назвавши її «політичними репресіями й незаконними кримінальними переслідуваннями», а також тиском на себе як на керівника «ОПЗЖ».

Суд не задовольнив клопотання прокуратури та призначив Медведчуку цілодобовий домашній арешт замість СІЗО з альтернативою застави. Окрім цього, він має здати закордонний паспорт та носити електронний браслет, який відстежує його місцеперебування.

У чому підозрюють очільника головної проросійської партії?

Це – досить м'який запобіжний захід як на ті статті, які інкримінують Медведчуку: державна зрада та порушення законів і звичаїв війни. 11 травня йому та згаданому вже Тарасу Козаку повідомили про підозру. Деталі справи розповіли на брифінгу генеральна прокуратура Ірина Венедіктова та голова Служби безпеки Іван Баканов. На думку сторони обвинувачення, у 2015 році Медведчук вступив у змову з російським чиновником для видобутку корисних копалин у шельфі Чорного моря – в економічній зоні України, окупованій Росією. Товариство «Нові проекти», афілійоване з Медведчуком, незаконно перереєстрували в Криму, щоби не сплачувати податки в Україні. При цьому воно мало ліцензію на видобуток надр на українському шельфі

у Чорному морі до 2046 року, зокрема і на родовищі «Глибока» – його ресурси оцінюють у 38 мільярдів гривень. Україна вела там георозвідувальні роботи з 2002 року, а у 2015-му всі ці дані передали Росії; Медведчук також надіслав Володимиру Путіну лист із проханням «сприяти розробці родовища».

«Наша країна втратила не лише землі, але й природні ресурси, які, зокрема, містяться у виключній економічній зоні України. За висновками фахівців, на незаконно захопленій території містяться запаси ресурсів на суму загалом майже 2 трильйони гривень. Це – величезні збитки, що прямо відображаються на економічній незалежності нашої держави, а також на її безпеці», – заявила під час брифінгу генпрокурорка Венедіктова.

Окрім цього, слідство вважає, що Медведчук надіслав Козаку, який перебував у Росії, дані про місцеперебування секретного підрозділу Збройних сил у серпні 2020 року. Також обоє нардепів створили організацію «Промінь»: займатися вона мала нібито навчанням та працевлаштуванням українців у Росії, а насправді, на думку слідчих, вербувала таким чином людей.

«На перший погляд здається, що йдеться про створення організації, яка буде дійсно опікуватись українцями, що їдуть працювати та навчатися до Російської Федерації, налагоджувати співпрацю і обмін людськими ресурсами. Але справжня мета – це створити інфраструктуру впливу на користь Росії через трудових мігрантів, і через механізм цього «Променя» збирати персональні дані українців, вербувати їх, впливати на внутрішню політику нашої держави, поширюючи через них пропаганду або інформацію в тому контексті, який вигідний Російській Федерації», – пояснив голова СБУ Іван Баканов.

Слідство вважає, що Козак у цьому процесі був посередником між Медведчуком та росіянами, а також виконував його вказівки та доручення. Статті, які інкримінують нардепам, передбачають або до 15 років позбавлення волі, або довічне ув'язнення.

Перспективи слідства

Утім, в Офісі генпрокурора та в СБУ заявляють, що це ще не кінець – слідство триває, є й інші провадження щодо Медведчука та Козака. Деякі з цих справ відкриті заявами журналістів, деякі правоохоронні органи розпочали самі. Поінформувати про це детальніше обіцяють одразу, щойно матимуть конкретні результати. Але й ті епізоди, що представили на брифінгу, – це лише частина, яку можна розкрити, не шкодячи слідству, додав Іван Баканов.

А наразі Медведчук сидить під домашнім арештом – реакція на таке рішення суду була неоднозначною. З одного боку, в Україні відправляли у СІЗО підозрюваних і за значно «м'якшими» статтями, ніж про державну зраду, тож це виглядає як результат впливу на суд. З іншого боку, у цій ситуації домашній арешт, як парадоксально це не звучало, таки може більше перешкодити Медведчуку займатися політичною діяльністю. Аджі знайти 300 мільйонів грн на заставу для нього не було би проблемою, і він одразу отримав би повну свободу пересування; натомість тепер у нього такого варіанту немає, хоч і власний дім – це, звичайно, не СІЗО.

А що ж Тарас Козак? Нікому точно не відомо, де він зараз. За даними слідства – у Росії. Сам Медведчук заявляє, що його соратник перебуває на лікуванні у Білорусі; однак від чого він там лікується і коли повернеться – невідомо. ■

Ольга РУСІНА

Фото з сайту Укрінформ

ГРОМАДА

«Як настане місяць май...»

Підляські весняні пісні

Колись після Великодня в підляському селі лунали співи – на лавочках, в кінці села чи десь на горбках за селом збиралися молоді дівчата та співали весняні пісні. Зараз ці традиційні твори знаємо вже, в основному, в сценічному варіанті. На щастя, їхнє виконання перейняли молоді співаки, дякуючи чому зараз ці пісні доволі популярні.

Коли на Підляшші організують майстер-класи з вивчення традиційного підляського репертуару, можна сподіватися, що їх учасникам запропонують і традиційні весняні пісні. Ці твори (по-підляськи – веснянки, веснінки, веснушки, весновіє, огульки, рогульки або зельман) завжди викликають зацікавлення прихильників фольклору як архаїчний, ще дохристиянський пісенний жанр. Тому й вони часто входять до програми майстер-класів, які відбуваються на Підляшші навіть у пандемічний час.

У давнину весняні твори виконували із приходом весни, однак під впливом християнського календаря, у якому на весняний період припадає найсуворіший піст, їх почали співати вже після Великодня – щоб закликати весну, щоб ліс зазеленів, щоб трава почала рости та квіти розцвіли.

У багатьох підляських селах розрізняли два типи весняних пісень – рогульки/огульки та веснянки/веснінки. «Огульки зара по Великодні співали, а послі співали веснянки», – пояснювала народна співачка із Збуча Олександра Куптель. Таке говорили й інші старші жительки підляських сіл. «Рогульки то співалося од Паски до Провуд, а веснянки од Провуд до Трійці», – казала Ніна Явдосюк з Добриводи. А Марія Денисюк з Кожина говорила: «Од Великодня до Провуд співали рогульки. А од Провуд до Вшестя весновіє».

Однак у багатьох селах уже не пам'ятають ці пісні. «Били огульки, але я сієтого не барзо поміняю», – зізналася одна старша співачка. Що ж, як уся народна культура, так і давні жанри традиційних пісень поволи забуваються...

На щастя, збереглося доволі багато прикладів підляських весняних пісень – щонайменше 60 текстів. Це оригінальні місцеві твори, найчастіше одноголосні, які нерідко співають на одну й ту ж саму мелодію. Коли в регіон потрапляють дослідники фольклору, вони дуже часто захоплюються, перш за все, рогулькою із Добриводи «Святий Юре, Ригоре», в якій з'являється цікавий архаїчний мотив – ось святий Юрій іде до Бога по ключі, відмикає ними землю та випускає траву.

▲ Талановита виконавиця рогульок Ніна Токаюк з Микучи (2008)

Веснянки супроводжувалися хоровами молоді, танцями та іграми, які мали закликати весну. Старші жителі підляських сіл не пам'ятають тих обрядових забав, хоча Ніна Токаюк, на жаль, покійна вже народна співачка з Микучи, згадувала, що вони були. Дякуючи цій талановитій виконавиці, збереглися цікаві твори весняного циклу, зокрема «Ой, хто ж там по саду ходив», «Бринилі рикі, бринилі», «Ой чия то верозонька».

Тема багатьох підляських весняних пісень – любовно-еротична, однак це не дивує, бо виконували ці твори молоді дівчата, до того ж навесні, коли пробуджується не лише природа, але й людські почуття.

Підляські весняні пісні вже багато років викликають інтерес дослідників, також і в Україні. Про цей жанр у фольклорі Підляшшя писали, зокрема, Надія Кравчук та Лариса Лукашенко. У 1994 році збірку «Рогульки Підляшшя» видала в Рівному підляшанка Єлизавета Томчук (тоді ще Рижик). Згодом дослідниця почала залучати зібрані твори до репертуару заснованого в 1995 році в Більську-Підляському ансамблю «Ранок». Зараз рогульки і веснянки в традиційній манері співають також інші молодіжні українські колективи з регіону – «Гілочка» з Черемхи і «Добрина» з Білостока. Виконують їх також білоруські ансамблі, як-от гурт «Жемерва», часто в оригінальному варіанті, тобто українською говіркою. До речі, назву популярної підляської весняної пісні – «Там по майовуї росі» – взяло як назву свого заходу товариство «Музей малої батьківщини» в Студиводах, організатор найпопулярнішого весняного фольклорного фестивалю білоруського середовища. Записані під час цього заходу підляські і польські весняні пісні вийшли на платівці, виданій білоруським товариством у 2010 році, – «Ohulki dla Hanulki. Pieśni wiosenne podlaskich i poleskich Białorusinów» («Огульки для Ганульки. Весняні пісні підляських і польських білорусів»). На ній можна почути майже виключно пісні українською мовою – вистачить прочитати їхні назви, щоб не мати сумнівів: «Oj, chto Ź tam po sadu chodyw», «Tam nad naszym selom», «Plywe czowniczok po ryeczci».

Дякуючи роботі над збереженням весняних пісень, вдалося реконструювати кілька десятків прикладів старовинного жанру. Зрозуміло, що неможливо повернутися до давньої традиції, щоб виконувати ці пісні у природному середовищі села – після Великодня, десь на лавочці в селі. Проте важливо, щоб веснянки живуть у репертуарі не лише старших виконавців, згуртованих у фольклорних колективах, але й молодих співаків з регіону. Та дякуючи майстер-класам, на яких їх вчать любителі фольклору з усієї Польщі, ці пісні ідуть далі у світ і потрапляють до репертуару багатьох інших виконавців. ■

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

Бути чи не бути ідеї «POWER-НЕННЯ»?

Хто з нас пам'ятає ще дискусії 30-річної давнини, що лягли у фундамент новоствореного тоді Об'єднання українців у Польщі? Про них варто нагадати, на мою думку, з нагоди і ювілею, і перезавантаження роздумів серед української громади (після останнього з'їзду) про те, «звідки ми прийшли та куди прямуємо». Після І засновницького з'їзду ОУП в нашій українській закерзонській спільноті утворилися три фракції.

Перша вважала, що на «нерідних землях», під загрозою звинувачення у «національній зраді», не варто створювати жодних інституцій – ані церков, ані шкіл, ані домівок.

Друга притримувалася думки, що після виселення нам уже немає куди повертатися, у жодному випадку нема вороття до спалених прадідівських сіл, хіба що до Перемишля.

Була ще одна думка: аби повернути громаді на нових місцях хоч би частку рідного. Старанням отців Стефана Батруха та Андрія Сороки на «нерідних землях» реконструювали дерев'яні церкви, перевезені з прабатьківських земель.

Однак думка про повернення у нашій громаді не зникла. А якщо вже робити це, хоч би на кілька днів, то треба мати до чого приїжджати. На зламі 80-90-х років стараннями українських

студентів під час мандрівки «Рейд Карпати» була створена мандрівна група, яка взяла під свій захист архітектурні пам'ятки та цвинтарі Закерзоння. Студенти чистили від кущів кладовища у Брусні-Старому, Любичі, Князях тощо. Згадаю тут також, що ОУП має ще одну нерухомість на рідних землях, окрім Народного дому в Перемишлі. Це земельна ділянка та хатина в селі Мриглоди, що неподалік Монастирської гори. Там на іржавому даху один вправний пластун білою фарбою написав «POWER-НЕННЯ», ще й показав напрямком на схід – куди саме прямувати.

Одним із учасників проекту із захисту архітектурних пам'яток був тодішній студент Гданської політехніки Ігор Гнатюк. В Оструді вони спільно із місцевим парохом, покійним уже о. Євгеном Кузм'яком, за підтримки голови місцевої ланки ОУП Франциска Кріля, ви-

рішили будувати церкву. Це їм вдалося: малу, але власну церковцю видно навіть з вікна поїзда у мальовничому пейзажі над озером.

Про те, як громада відбудувала церкву та яким бачить своє майбутнє після ковіду, розповідає Ігор Гнатюк:

«Коли ми не мали своєї церкви, то користувалися гостинністю римо-католицької парафії. Наш парох отець Євген Кузм'як консультувався щодо побудови власної святині з владикою Іваном Мартиняком. Більшість нашої мирянської громади пристала на таку думку.

Передусім треба було підшукати в Оструді землю. О. Євген почав переговори із місцевою владою. Нам пропонували дві ділянки – та, яку ми вибрали,

знаходиться неподалік залізниці, що веде до Ольштина. Це мальовничий, історичний район міста, ми заплатили за цю ділянку відносно невелику суму грошей. Проект святині створив архітектор Григорій Джус із Ольштина, який також розробив теперішній кафедральний собор Української греко-католицької церкви у цьому місті. Наш парох передав архітектору знімок святині, яка колись існувала на наших рідних землях, – за її зразком він і створив проект нової будівлі.

Ми не збирали грошей на будівництво, це були спонтанні пожертви острудських вірян. Також за сприяння пароха ми отримали грошову підтримку від європейської та американської української діаспори.

Яким я бачу світ після пандемії? Очевидно, що «старі» звички локдауну, який ми переживаємо вже другий рік, можуть залишитися з окремими людьми і назавжди. Однак є група активістів, яка прагне оживити громаду, аби українське життя існувало не тільки в телевізорі чи комп'ютері, як зараз. Ми хочемо, як і раніше, приходити до церков, зустрічатися в гурті». ■

Орест ЛОПАТА
Фото надіслав Ігор Гнатюк

ГРОМАДА

▲ Марія та Степан Служали з Кентшина. Фото Григорія Сподарика

Не чекай рахівника. Не чекай до вересня!

— Я не маю комп'ютера. Знаю що рахівник (gasmistrz) не прийде. Тому одразу думав, що скористаюся чиеюсь допомогою, щоб «списатися», — говорить Євген Михалушко, який живе в Перемишлі.

Проте в його випадку не було побоювань, у заповненні анкети для перепису населення допоміг онук Ігор.

— Яка проблема? Дідо мав документ. Я зайшов у його анкету, читав по черзі запитання і записував відповіді. Ще й бабцю перепису! — каже Ігор.

Чимало людей старшого віку нерідко не має комп'ютерів або інтернету, для них заповнити анкету може бути проблемою. Але інколи вистачить невеликого інструктажу. Так було, зокрема, у випадку Марії та Степана Служалих з Кентшина. Їхня донька Дарія приїхала з ноутбуком і після короткої інструкції батьки «переписалися» самостійно.

У 2011 році можна було скористатися підтримкою волонтерів, які щотижня після служби божої при церквах або у приходствах і домішках допомагали іншим заповнювати анкети для перепису. Цього року, з огляду на пандемію, такої організованої акції немає. Проте трапляється, що українці в регіонах самі влаштовують подібні ініціативи. Така можливість є, наприклад, у Кентшині, де після літургії у храмі можна звернутися до людини, яка допомагає з переписом.

Найкраще, напевне, розраховувати на родину: хто не має змоги скористатися комп'ютером, може попросити своїх онуків або дітей про допомогу. Молодше покоління допоможе заповнити бланк своїй бабусі, дідусеві або батькам.

Національний перепис населення проводить Головне управління статис-

тики (Główny Urząd Statystyczny – GUS). Його метою є здобуття якнайбільше детальної інформації про кількість населення, його територіальну структуру і демографічно-соціальне та професійне розшарування. Як і у 2011 році, зараз теж можна позначити або одну національність, або подвійну — наприклад, українську та польську. Він триватиме до 30 вересня. Багато з нас думає, що є ще багато часу і відкладає все на пізніше. Але це може бути помилкою, бо коли прийде літо, канікули, час відпусток, ніхто не буде пам'ятати про перепис. А він дуже важливий для нашої громади, саме він покаже, скільки є українців у Польщі. А ці статистичні дані, як відомо, впливають, зокрема, на фінансування державою українських ініціатив у Польщі.

Нагадаємо, що в анкеті є не лише питання, що стосуються національ-

іноземців, що мешкають у Польщі, передбачені також питання, що стосуються їхньої міграції. Причому це окремі опитувальники: для тих, хто мешкає в державі понад рік, і для тих, хто живе в Польщі менший час.

Передбачається, що переважна більшість людей візьме участь у переписі через інтернет. Аби зробити це, слід увійти на офіційну сторінку перепису spis.gov.pl.

Звичайно, для людей, котрі з якихось причин не зможуть цього зробити, передбачені альтернативні методи — телефонний перепис або візит інтерв'юера (рахівника). Однак про це треба подбати самому. Для довідок слід дзвонити за номером 22 279 99 99, за яким також можна перевірити інформацію про інтерв'юера, аби уникнути фальсифікацій і незаконного збору даних.

Євген Михалушко з Перемишля з онуком Ігорем

Фото Павла Лози

Заохочуємо наших читачів вислати до редакції фото з перепису. Ми їх будемо розмішувати на шпальтах тижневика.

Павло ЛОЗА

Рада мігрантів та мігранток Гданська допомагає приїжджим

Протягом багатьох століть місто Гданськ славиться своєю мультикультурністю та відкритістю. Це місто з європейським характером, активним діловим та громадським рухом, візитівкою якого, поряд з багатою історією, є гостинність його мешканців. За останні роки місто стало особливо привабливим для багатьох мігрантів з різних країн світу, які впливають на його економічний розвиток та суспільний простір.

▲ Юрій Забіяка та Сергій Муренець, співавтори проекту, Пйотр Валюкевич (Гданське бюро праці)

Аби краще розуміти потреби мігрантів, допомагати їм комфортно інтегруватися в міське середовище, у 2016 році мер Гданська Павел Адамович створив Раду мігрантів та мігранток для діалогу з новими мешканцями міста. Головним її завданням є консультація мера в питаннях, які охоплюються «Моделлю інтеграції іммігрантів та іммігранток», а також підтримка людей, які приїжджають сюди з різних куточків світу.

Наприкінці 2020 року відбувся набір до Ради III каденції при новій очільни-

ці міста — Александрі Дулькевич. Вона складається з 5 осіб з України, 4 з Білорусі, 2 з Росії, 1 з Німеччини, 1 з Італії, 1 з Чечні, 1 з українського Криму (кримська татарка) та 1 особи польсько-нігерійсько-американського походження. Усі члени Ради беруть участь у суспільній діяльності та інтеграції іммігрантів міста Гданська. Термін їхніх повноважень — два роки.

Серед обраних членів Ради нового скликання є автор цих рядків — представник гданського гуртка Об'єднання українців у Польщі Юрій Забіяка, який

протягом останніх двох років бере активну участь в житті української громади, висвітлює життя українців в медіа, а також в тижневику «Наше слово». Членом Ради є також журналіст Сергій Муренець, який веде портал «Я в Польщі» (uavr.pl), вчителька Наталія Малик, яка працює в Центрі підтримки мігрантів (CWII) та кримська татарка Сюзанна Іззетдінова, власниця мережі гастрономічних закладів «Азіма—Татарські приस्маки».

За час існування Ради мігрантів та мігранток було реалізовано багато проектів, серед яких найбільш відомий — «Otwarte dyżury», тобто «Відкриті чергування» (або просто «Чергування»). В межах цього проекту раз на місяць представники Ради організовували зустрічі з мігрантами в різних районах міста. Такі зустрічі давали мігрантам простір для спілкування різними мовами, а також можливість знайти нові знайомства, отримати консультацію, почути якісь пропозиції. Однак, на жаль, через епідеміологічну ситуацію проект «Чергування» був призупинений та буде відновлений лише після закінчення епідемії COVID-19.

— Для нас було важливим продовжувати спілкування з новими мешканцями міста та знайти альтернативну форму для діалогу, — розповідає Єлизавета Рубан, співголова Ради мігрантів та мігранток III каденції.

— Найбільш логічним рішенням в умовах пандемії був онлайн-формат. Через соцмережі ми запитали в іноземців про їхні головні проблеми. З'ясувалося, що мігрантам бракує інформації про міські сервіси і служби та доступу до них. Так народилася ідея проекту «Зустріч Ради мігрантів та мігранток з...», тобто з представниками органів місцевої влади, керівниками сервісів та служб Гданська», — додає авторка проекту.

— Люди зазвичай шукають відповіді на свої питання у соцмережах і вони не завжди є об'єктивними, іноді навіть неправильними. Ось ми і вирішили, що відповідати на питання мігрантів повинні безпосередньо представники міських служб, — розповідає Сергій Муренець, член Ради, один зі співавторів проекту.

Перша зустріч відбулася вже наприкінці квітня. За підтримки міського порталу www.gdansk.pl, який забезпечував онлайн-трансляцію, представники Ради зустрілись із Пйотром Валюкевичем, спеціалістом відділу допомоги іноземцям Гданського бюро праці (Gdański Urząd Pracy). Питання, які були задані в ході цієї зустрічі, збирались у соцмережах від іноземців протягом двох тижнів.

Найближчим часом заплановано зустрітися із представниками медичних служб, спортивних організацій, інспекцій праці, навчальних закладів тощо. ■

Юрій ЗАБІЯКА

Так было перед и по 2 мая

2 мая юж за нами, тогорічны Великодны сьвята перешли до історіі, але не о них буде бесіда. О фані тіж ні, побесідуємо о тім, што стало ся перед и по 2 мая 1915 рока. Кого історія цікавит, по дни, місяци и році додумує ся, же буде о великі битві під Горлицями, котра перекотила ся и без нашы села. Війсковы даны поминеме, не за то, же маловажны, найбарже цікавлят війсковых и істориків. Хоц то єдна з найважнішшых війсковых операций І Світової війни – оповім вам лем о тім, што перед 2 мая и по тім дни діяло ся з жытелями єдного нашого села. На горлицьку битву позриме очами гладышовян. Чытачам «АС» хочу усвідомити, же товдышня війна не лем воякам барз міцно дала ся вознакы. Хоц в битві то они сут найважнішшы и найвеце іх гине, то днес розправляти буду о мирнім народі. Товды згинул неєден наш прадідо ци прабаба, хоц військового уніформу ани гвера не носили. Цісарі и доля такє ім зготували, наше село нашло ся межде окопами ворожых загонів. В Гладышові гынули товды не лем дорослы, але и діти. Війна все рядит ся своїма правами.

Продовження з 20 числа «НС» →

Незмовілізувана біда

Смерт в селі косила и іншым «железом», в латиньску Велию 1914 рока гмерла сорокалітня Варвара М. и скоро ей: поховано без всяких церковних обрядів. Похорон мала в дню смерти, бо стверджено в ней холеру. Якбы єдної біды в селі было мало, то ишы друга прилізла, але покос мала невеликий. Ту хыбаль мож одкликати ся до того, што баба Параска повідали о помочы Австрияків. Особами скошеныма холером были жены. Понад вісемдесятлітня вдова Варвара М. з Вірхні на холеру гмерла 22 мая 1915 рока (юж по повороті з евакуації), а 12 червця сороклітня Юстинна В. 2 червця 1915 рока в Гладышові гмерла шістдесятлітня Єфроска М., а 5 - тридцетлітня Мария С. Кед бесідуємо о битві з холером, треба голосно речы о важні річы, не было так выразной лінії фронту, яку мали воякы. Нигда не можна было знати одкале може на человека лихо вдарити. Перед том бідом трудніжше было ся варувати, за то як найскорше хоронили померлых. Баба Параска хыбаль про то хвалили войсковых, австрийских дохторы.

Москалі були на Вірхні — наші в Гладышові

Холера вдарити могла з каждой страны, з каждого боку, з-за угла тіж. З окопами был все які-такі порядок, австрийскынаєднігорі, анапротилежні росияцкы. Біда была в тім, же кулі все літали над Гладышовом, а часом то и помедже нашыма предками. О єдні юж єм згадувал, кед сусід розберал дідову хыжу, нашол ишы другы, погбиваны были в дерево, єдна была аджи з канону. Товды неєдна гладышівска хыжа не лем была обстріляна, але и згоріла. 28 марця 1915 рока сімнадцетлітні Андрийко М. не лем хыжу, але и жытя свое стратил: *Був калікою, лежав всегда як в трупні. Від кулі в ночі згоріла хыжа і він*. Таку сумну записку нашол єм в гладышівській книзі усопшых. З ней довідаме ся ишы неєдного, о хоц бы и того, же лінія фронту не все была на горах. 5 стычня парох записали: *Москалі були на Вірхні — наші в Гладышові*. Так часто было, кед єдны приходили, другы товды одходили до своїх окопів. В нашім лісі и в селі єдны и другы чули ся як в себе дома, адже предкам не было де перед арматнім обстрілом втікати. 20 марця маме подібний впис: *Москалі були на Вірхні — наші стріляли сильно. В хаті не було нікого. Умерла лежала до-кулю час. Похоронена на своїм ґрунті*. Додайме, же покійній Марії Д. гмерло ся 2 марця, мала лем сорок років, а ей тіло мусіло 18 дни ждати похорону.

Подібну смерт мала двадцетлітня Анна Д., гмерла 29 марця, товды тіж: Москалі були на Вірхні, наші в Гладышові доло. Похована на своїм поли. З того самого powodu хыбаль пядцетлітні Павло С. 18 квітня: *Умер природною смертю, похований на своїм полі визше ріки*. Хыбаль сами додумете ся, чом не на цмонтернім горбку. В нас товды долше Австриякы были доло, а Москалі стріляли до них з горішньої части села. За то 10 марця лем річний Миколай П. был: *Похований в Смереківці, цминтар в Гладышові був в осередку боевої лінії*. Того самого дня гмер дволітній Адась Г.: *Ранений смертельно відламом гранату в Смереківці. Похоронений в Квятони*. Марії М., котра гмерла 19 марця, аджи по смерти не шастило ся, з powodu сильного обстрілу аж до 1 квітня: *В трупарни була*. Невелику деревяну каплицю на цмонтернім горбку мали сме деси од ІІ половини ХІХ столітя, то в ні хыбаль тіло покійной Марії М. ждало похорону. Каплиця стояла на нашім цмонтери праві до кінця ХХ столітя, была там, де гнеска незнати чом хтоси о старий нагробний крест операт стары деревяны и желізны кресты. Сут зныщены и юж непотрібны, в іх місце поставлено новы. Одобрано ім чест, хоц розпятя на неєднім ишы остало. Прятал єм юж двараз, але зас сут. В Гладышові в 1915 році не лем в марци было так густо и «горячо» од смертоносных куль. 26 стычня згинул праві шістдесятлітній Спіридон Б.: *Ранений кулею, через стрілянину не можна було ховати, лежав в трупарни один тиждень*. Похоронено го 3 лютого, товды мусіло на кус «протріщыти», кулі мусіли юж так густо не падати. Товды Росияне свої канони хыбаль з села забрали назад на гору, до окопів. Оповідал мі єден газда, а знає од няня, же Росиякы не лем в Вірхні сідили, зышли аж до Гладышова и поставили канон в їхнім боіску. Ворото отверали лем на стріляня, выцофали ся з ним до ліса, кед Австриякы іх наміряли и до них густо почали стріляти. На щесьця для сусідовой хыжы кулі не поцілили, кілька дір лем зробили на дырвітні и за хыжом. Хыжа кус потерпіла, добрі, же домашнім нич злого ся не стало.

Нелегко, кед страшна смерт приходит

Згадам лем дві події, єдна мала місце на дворі, а друга в хыжы. 17 лютого 1915 рока гранат поранил сестру и брата, згинули товды девятнадцетлітня Єфроска В. и сімнадцетлітній Ваньо В. 21 лютого Ванцьо С. был: *Ранений в хаті кулею від гверу, перенесений Москалями до Бортного в шпиталь і там умер*. Похоронено го 26 лютого 1915 рока, мал лем десят років. Не воювал, а кульку

дістав и жытя му скоротила. Росийскы війсковы медики юж му помочы не змогли, хыбаль был наймолодшым пациентом бортняньского польового шпытала. Австриякы польовий шпыталь хыбаль мали в Смереківці, бо єгомосьць при двох малых вірхнянах в рубрыці, в котрі треба подати причину смерти записали: *Шкарлятина, умер в Смереківці, похоронений в Квятони*. Михась В. мал пілтора рока, а Адась К. лем рік, гмерли и похоронено іх того самого дня 22 марця 1915 рока. Не везли іх на гладышівській цмонтір, бо был прецін під сильным обстрілом, смереківській хыбаль тіж, в Кятони мусіло быти спокійнішше. Подібні зроблено и з дволітнім Адасьом Г., котрий был: *Ранений смертельно відламом гранату в Смереківці. Похоронений в Квятони*. Такє з ним стало ся 10 марця, смерт и погребене мал єдного дня. Лічыли го на шкарлятину, а помер од граната?

Тыжні прожыты на чужыні як роки

Остатні запис о раненых кульом в книгах метрикальных найдеме 13 стычня 1916 рока. На гладышівскім цмонтери жегнано товды шістдесятлітнього Ваня Г. Описам страшной біды єднак кінця ишы не буде. Оповім вам ишы о гладышівскым малым ексодусі. Знам го з оповідань дідів, метрикальны книги шмарили кус більше сьвітла на нього. Австрийска влада на час горлицькой битви (2 мая 1915 рока) выселила наших предків, жебы більше не потерпіли. Баба Анна оповідала, же на якысий час розмістили іх коло Лиманова (адже: кою Limanowej). В гуральских селах мешкали куточком разом з місцевыма газдами. Добрі о них радили, мойой жены баба Анна, кед юж до себе вертали, од гуралькы на памятку дістали тебеткову візитку. Радили іншыма мовами, але як лем могли всперали ся во спільні біді. Знал єм, же іх выселено, але коли то ся стало и коли вернули того-м юж не знал. Пізном ся вродил и час цтиг дост дуже vymazati з памяти дідів. Книгы што нешто допомогли, правдоподібні мое село опорожніло кінцьом марця, фронт товды зас небезпечні го поділил, доло (адже в Гладышові) были Австриякы, а горі (адже в Вірхні) Москале. 28 марця разом зо своїм хыжом згоріл скорше юж згаданий Андрийко М., по-мойому, єст то початок того ексодуса. Гладышовяне правдоподібні по тім дни мусіли выбирати ся в дорогу, при записі смерти лем дволітнього Василька Д. єгомосьць записали: *В часі евакуації помер в Кросценку*. Записали лем ден його смерти — 28 марця, а рубрика дня похорону єст порожня. Не знали коли ся му гмерло и записали ден його виходу з рідного села, адже посльідній Васильковий ден в Гладышові яко ден смерти?

В своїх хыжах нашы предкы напевно ночували юж 18 мая 1915 рока, того дня в селі похоронено 72-літню Анну М., котра померла: *Природною смертю. Похоронена в Гладышові по прогнанню Москалів*. Добрі, же при ей погребеню єгомосьць такє записали, хыбаль был то перший похорон по весняні евакуації. Вшыткы хыбаль товды так далеко, аж під Лиманову, не ишли. Кед дахто мал родину в іншій нашім безпечнім селі, може міг там остати. Наш єгомосьць записали в книзі, же пілрічний Штесьо Ф. 19 марця был: *Похоронений в Смереківці* (помер 18 марця), річна Марися Г. (21/22 марця) и річний Петрусь В. (10/11

марця). Іншого тіж річного Петруся О. похоронено в Ждыні 10 квітня, він погребене мал в дню смерти. Подібні як сімдесятлітня Анна Д.: *Умерла в Смереківці, похоронена в Квятони*. Біля цминтарів в Смереківці (11/11 квітня 1915 р.). 56-літня Марія К.: *Умерла в Смереківці, похоронена в Квятони*, посльіднє горе пришло на ню 18 квітня. Она зышла з того сьвіта мирні, гірша біда пришла на Марію П. з Вірхні, з ей похоронного впису довідуємо ся, же была: *Розторощена шрапнером, в Смереківці позбиграно в міх і поховано в Квятони*. Стало ся з ньом такє 10 квітня, покійна тіж смерт и похорон мала єдного дня. Товды Великден сьвяткували хыбаль юж не дома, а в Смереківці. Кед росияцкым воякам не удало ся передерти през австрияцкы лінії обороны и вернули до своїх окопів — пішли під Лиманову, а вірхняне хыбаль кус пізнішше за нима.

На чужыні ненайгірше, але дома найліпше

До рідного села з тымчасового переселіня не вшыткы повернули. Не вернул двадцетлітній Михал С., котрий 25 квітня: *Умер в шпитали в Новим Торзі*. За тым, же наших дідів в квітні не было юж в Гладышові, промавлят и запис з книги народин, мала Ганця П. гродила ся 9 квітня, а 11 окстил ей: *rith. lath. parochus in Czarny Dunajec*. Думам, же переводити того на наше не треба, наш парох миропомазал ей 29 серпня в Гладышові, кед родиче щасливі вернули. Так то юж єст, єдны гмерають, а іншы ся родят. Марисю Ж., народжену 13 квітня, два дни пізнішше крестил (и о диво миропомазал) інший римокатолицкий сьвященник — парох *Ludzmierza*. Малого Адася Б., котрий не знати де 1 мая приешол на сьвіт, охрестили и миропомазали наш єгомосьць аж по поверненю до Гладышова 30 мая, але зробили сесе не гладышівський, лем рыхвалдский парох. В Гладышові товды од осены 1914 рока не было нашого єгомосьця, діешол єм до того з вписів в книгах метрикальных. Новонароджені діти од жовтня 1914 до липця 1915 рока кстили и миропомазували єгомосьці з околичных греко-католицкых парохі. До Гладышова приїжджали з: Ганчовы, Реґетова Выжнього, Рыхвалду, Лоси и Волівця. Свого пароха зас в селі мали сме од 10 липця 1915 рока. Скорше през кілька місяци не было іх, бо так як и іншых греко-католицкых сьвященників (о хоц бы усьцяньского, бортняньского, ци новицкогo) австрияцка влада заперла в Талергофі або в іншых гарештах (нашого о. Петра Подляшецкого не є в списі Талергофців).

Дідове першу війну пережили, хоц село наше нашло ся межде ворожыма загонами. Евакуовано іх перед 2 мая 1914 рока під Лиманову, вернули и село жыло. Другу тіж вдало ся ім даяко перебідувати, а номен омен влада людова, котра до нас в 1945 році пришла, задбала, жебы по сьвіті нас розшмарити. Зроблено тото ныбы для нашого добра, в другым повоенным році предків наших выгнано на ныбы то крашы землі. Част кус скорше на схід загнали, а нашых на захід, нікого не звідуючы ся ци хоче. Відомо, влада все єст міцнішша, часто єст так, же влада поводит ся так якбы ліпше знала, што простому човекови до щесьця треба.

Кед бы справді так было, нашы предкы за Бескыдами так міцно бы не банували. ■

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Історія

Софія Фредро-Шептицька

Софія Фредро-Шептицька – матір великого Праведника народів світу митрополита Андрея Шептицького

Вона була талановитою письменницею і художницею, і протягом усього життя вміла гармонійно поєднувати обов'язки мами, дружини, господині з певним соціальним статусом і громадською діяльністю. Феномен цієї непересічної жінки полягає в тому, що вона просто залишалася матір'ю – скромною, мудрою, аристократичною. Вважала, що не лише діти мають шанувати своїх батьків, але й батьки мають поважати вибір і погляди своїх дітей.

культурний об'єкт досі не став туристичною меккою духовного відродження, адже велети духу Александер Фредро, Софія Шептицька, Андрей і Климентій Шептицькі заслуговують на міжнародне вшанування.

Основними цінностями для Софії Фредро були не матеріальні блага, а багатство душі, яке вона бачила навіть у зовнішній бідності. Така шляхетність духу не дозволяла їй ставитися з більшою повагою до багатих людей і зневажати простий люд. Софія була щасливою, коли могла допомогти комусь, вона вміла співпереживати та чітко знала – всім, що має, необхідно поділитися з нужденними. Софія вирізнялася високою гуманністю, доброчесністю, небайдужістю. Відомо, наприклад, що до прислуги вона ставилася з не меншою турботою і піклуванням, ніж до членів родини. Коли хтось із робітників хворів, сама заварювала їм чай, приносила ліки. Селяни поважали і широко любили Шептицьких, особливо Софію за її чуйне, добре серце. Вона в буквальному сенсі стала мамою для всіх, дбаючи про те мультикультурне середовище, у якому жила. Завжди пропагувала і втілювала ідеї просвітництва, ініціювала відкриття школи при церкві, де могли навчатися всі сільські діти. Причому по закінченні кращі учні, так би мовити «медалісти», отримували в нагороду по теляткові зі стайні Шептицьких, що було приємним заохоченням до навчання і сприймалося селянами з великою вдячністю. Будучи художницею, допомагала з власного фонду обдарованим дітям навчатися, отже, була одночасно меценаткою.

Ніколи на людях не дозволяла собі тужливого депресивного настрою. Її завжди бачили усміхненою, життєрадісною. Попри молодий вік, вона подорослому мудро усвідомила, що почуттям гумору та самоіронією можна більше досягнути, ніж моралізаторством. Вона вміла подивитися на себе збоку, зауважити власні слабкості та широко посміятися з цього. Друг сім'ї польський професор Станіслав Тарновський так характеризував Софію Фредро: «Була однією з найвищих і найшляхетніших постатей у своєму поколінні. Її ніжні почуття, висока культура розуму та серця доповнювались художнім талантом».

«Мати є серцем сім'ї»

1861 року Софія Фредро взяла шлюб з поміщиком, аристократом українсько-го шляхетського роду Іваном (Яном) Шептицьким. Подружжя оселилося в

селі Прилбичі на Львівщині. В заміжжі вона народила сімох синів, з яких двоє (Стефан і Юрій), на жаль, померли у дитячому віці. Це було надто страшне випробування для батьків. Молода мама усвідомлювала відповідальність за дітей, але не вважала їх своєю власністю: «...усвідомлюю, що Бог дає нам дітей не для власної потіхи, не для того, щоб ми обдаровували їх любов'ю заради себе, але щоб не думаючи про себе, оточували їх любов'ю для Бога і для них самих, вели їх дорогою любові».

Чоловік Софії Іван Шептицький неодноразово висловлював думку, що «мати є серцем сім'ї і визначає ритм її життя». Софія наставляла синів, щоб допомагали один одному та іншим, не були егоїстами. Попри графський титул, вчила зашивати шкарпетки, виконувати дрібну домашню роботу – порядкувати город, дбати про порядок в кімнатах. Водночас піклувалася про всебічний розвиток дітей: вчила малювати, грати на музичних інструментах, спостерігати, розуміти світ мистецтва, дбала, щоб були справді високоосвіченими та інтелектуальними людьми.

Різними були покликання синів Софії Шептицької. Роман (Андрей) і Казимир (Климентій) обрали служіння Господу, Україні та людям. Станіслав став успішним військовим, який відіграв сильну роль у відновленні польської держави, ще двоє братів Олександр і Леон стали великими землевласниками і меценатами. Батько не завжди погоджувався з їхнім вибором. Він хотів, аби сини були політиками і юристами. А мама глибше зазірала в їхню душу, підтримувала, радила, підштовхувала, але не тиснула занадто. Важкою і навіть трагічною виявилася доля синів Софії. 1939 року більшовики розстріляли Леона разом із дружиною Ядвігою, 1941-го – гестапівці вбили Олександра, а 1951-го – у Володимирській в'язниці помер мученицькою смертю отець Климентій. Митрополит Роман (Андрей) помер 1 листопада 1944 року, передбачаючи занепад церкви.

Неоціненною документальною базою для біографії Романа (Андрея) Шептицького стали спогади матері про нього «Молодість і покликання о. Романа Шептицького», наповнені безмежною любов'ю та ніжністю. Від батька Софія успадкувала непересічний літературний талант і письменницький хист. Цей повноцінний художній драматичний твір із психологічними моментами та акцентами на важливих епізодах з життя захоплює і не відпускає

читача від першої до останньої сторінки. Вона мудро і передбачливо зберегла всю переписку з Романом (Андреем), починаючи від 1894 року. У львівському історичному архіві містяться сотні неопублікованих листів Софії до сина.

Роман (Андрей) Шептицький, вказуючи на роль матері в своєму житті, наголошував: «Кожен священник існує вже за двадцять років до свого народження. Він починається у своїй матері». У студентські роки, навчаючись у Кракові в Ягеллонському університеті, заповнюючи дані про себе, у рубриці «національність» він спочатку написав «поляк», а потім перекреслив і виправив на «русин». Нелегко було прийняти вибір сина, до того ж графиня Софія Шептицька мала негативну думку щодо греко-католицького духовенства і боялася, що її син «схлопіє» серед «малоосвічених, темних та неморальних» представників греко-католицького духовенства. Однак Роман (Андрей) пішов до простого люду, щоб через просвітництво підняти його духовний рівень. Йдучи назустріч покликанню сина, Софія вивчала «руську-українську» мову, а батько українською вітав гостей на урочистому прийомі в митрополичих палатах. Тепер усі члени родини Шептицьких намагалися прийняти релігійні звичаї та традиції греко-католицької церкви. Софія Шептицька, яка була надзвичайно побожною людиною і прищепила побожність своїм дітям, благословила сина на митрополичий престол.

Брати – Праведники народів світу

Роман (Андрей) Шептицький, очоливши греко-католицьку церкву, своїм чернечим і священницьким служінням демонстрував вірність Україні та українському народу. Він мав настільки великий авторитет серед вірян, що органи КДБ вважали його дуже небезпечною фігурою. Якщо б він тільки захотів, то у будь-який момент міг підняти народ на повстання. Коли 1939 року на територію Радянського Союзу прийшли німці і розпочалася кампанія зі знищення євреїв, митрополит і священники надавали їм притулок у церквах і монастирях. Цей процес організував сам Роман (Андрей), а очолив брат митрополита Климентій Шептицький, який згодом був також удостоєний звання Праведника народів світу.

Земний шлях Софії Шептицької завершився 14 квітня 1904 року в родинному маєтку в Прилбичах. Прощання з нею було дуже велелюдним, подія широко висвітлювалася тодішньою пресою Галичини. «Життя мами є велика наука, жодні терпіння, жодні труднощі, які випадали на її життя, вона не відкинула і не сприймала з примусу, ніколи в її серці не осіла гіркота, ніколи не скаржилася на те, що випало на її долю», — писав син Климентій про неї.

Своєю винятковою мудрістю, інтелектуальністю, милосердним ставленням до страждених і нужденних Софія Шептицька продемонструвала беззаперечну силу і роль віри, яка крізь покоління залишається для нас цінним дороговказом. ■

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Палац родини Фредрів-Шептицьких у селі Вишня

21 травня 1837 року у маєтку Бенькова Вишня неподалік Львова народилася Софія Фредро, наймолодша донечка в родині. Батько – видатний польський письменник, драматург Александер Фредро – найвищими цінностями у житті вважав честь та сім'ю. Дуже любив Софію, піклувався про виховання та освіту доньки. Вона мала найкращих учителів з художнього мистецтва, гри на фортепіано, знала французьку, англійську, німецьку мови (вдома спілкувалися польською). Мати Софія Яблонівська походила з галицького поміщицького інтелігентного роду. В сім'ї Фредрів завжди панували взаємоповага, доброзичливість, чуйність, що стало міцним ґрунтом, на якому згодом Софія виховувала своїх дітей. Ось фрагмент її дитячих спогадів про один з днів народження своєї мами: «На іменини мами я у поті чола писала французькою, стримуючи подих заради гарнішої каліграфії. А потім, у той світлий день, я прокидалась о 4-й ранку, збігала донизу, аби якнайшвидше занести пакуночок, думаючи стократ більше про це, аніж про те, що й сама щось отримую...».

Острівець спокою і затишку

Люблячий батько граф Александер Фредро створив для донечки в селі Вишня справжній райський куточок, облаштувавши поруч із родинним палацом ботанічний сад з розкішними декоративними рослинами. Тут росли тюльпанові дерева, рожеві півонії, ціла галявина суніць. З неймовірною теплою і шемом згадувала Софія Фредро у своїх «Спогадах» цей дивовижний рідний острівець спокою і затишку: «Я любила ту Бенькову Вишню більше, ніж тоді могла це досягнути. Мене п'янили сад, свобода, спів птахів і тиша села. Так дивно, несвідомо і з повною розкішню відчувала, що мене оточує якась велика гармонія. Знала кожен камінчик на стежці, ішла часом подивитися, чи він ще є, привітатися з ним. Що вже казати про запах сунічної грядки?». Саме ця природна краса і гармонія, одночасно із сімейним вихованням, формувала тонку і вразливу душу Софії, наповнювала її серце світлом.

Палац родини Фредрів, на жаль, нині перебуває не в найкращому стані, проте очі і небайдужі туристи можуть прогулятися територією славнозвісного парку, щоб принаймні уявити атмосферу цього родинного гніздечка, створеного з такою великою любов'ю. Сьогодні будівля належить Вишнянському коледжу Львівського аграрного університету і не є музейним об'єктом, але з дозволу охорони до середини потрапити можна. Автентичні деталі напрочуд добре збережено: на стелях – вишукані композиції з ліпнини, в залах – старовинні каміни, декоровані кожен у своєму стилі, сходи з червоного дерева, оздоблені кованими елементами, одна з кімнат облаштована як музей Александра Фредра. Дуже прикро, що цей неймовірно цінний як для Польщі, так і для України історичний

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Петро Яценко, «**Магнетизм**» («**Magnetizm**»), переклад Марціна Гачковського. Вроцлав: Wrocławskie Wydawnictwo Warstwy, 2020. – 225 с.

Серце міста, яке б'ється

Українська сучасна література перебуває у пошуках вдалого способу розповіді про війну в Україні. Це, безперечно, нелегке завдання, якщо пам'ятати, що конфлікт весь час триває, а окуповані території все більше віддаляються з-під українського впливу. Книг про війну кожного року видається все більше, а після знаменитого, пронизливого й вкрай неочевидного «Інтернату» Сергія Жадана читацькі очікування вийшли на вищий рівень. На перший план виринають не крайні емоції, сюжети боїв, боротьба, смерть і травма, а бажання уявити, відчуті і зрозуміти — що ж насправді відбувається. Не на рівні політичної аналітики чи військової тактики, а у напруженій людській психіці чи підірваних суспільних відносинах. Мені здається, що «Магнетизм» Петра Яценка — це саме така книга. Неочевидна, написана з певною дистанцією розповідь-алегорія. Трохи фантастична казка, трохи міф або притча, а радше — криве венеціанське дзеркало, поставлене вздовж демаркаційних ліній, яке каже українцям дивитися на себе (чи крізь себе) і замислюватися: кого насправді вони там бачать?

Головна героїня «Магнетизму» — молода жінка біля 30-ти на ім'я Марія, яку кличуть Гайкою (у польському перекладі — Gadzet). Гайка — уродженка Донецька і навіть (про що дізнається згодом) праправнучка засновника Юзівки

(себто Донецька) — британця Джона Г'юза. У неї ексцентричний вигляд: пірсинг (сережки в різних частинах тіла) і татування, а також, окрім звичайної роботи у виші, ще один оригінальний спосіб заробітку — вона виготовляє прикраси у стилі стімпанк (своєрідна культурна ніша, підвид фантастики, у якому замість електроніки використовується технологія парових машин). До речі, стімпанк — це не кінець Гайчиних особливостей, в неї є ще певна надприродна здібність притягати до свого тіла металеві предмети як магніт, а також зчитувати їхню історію та долі людей, які з цим предметом зустрічалися.

В головній героїні книги є чоловік, з яким вона живе у цивільному шлюбі, його звати Льоша Жарко, кличка Жарений (Smażony). На перший погляд, це нормальний хлопчина з неоригінальною пристрастю до алкогольних напоїв та спонтанного сексу. Утім, його постійно підвищена температура тіла та завжди гарячі долоні, описані вже на перших сторінках оповідання, мали б запам'ятатися читачеві і дати привід задуматися. Причому, навіть ця підказка не дуже згодиться, бо сказати, що в «Магнетизмі» все не є таким, яким здається, — це не сказати нічого.

Гайка і Льоша вже давно вигоріли в стосунках. Те, що Льоша лишається (полоненим, щоб рити окопи) в Донецьку, а Гайка тікає останнім потягом до Києва, немов цементує розпад їхнього подружжя. З цього моменту Гайка мусить радити собі сама: подолати біль розлуки з рідним містом, чоловіком та намагатися утримати єдиний контакт, який в неї залишився, — з неширою і не дуже розумною Танькою Апанасте (Tania Tąpatko), подружкою з роботи, та її розгубленим сином — підлітком Ніколаєм.

Перша частина оповідання — попри певні фантастичні елементи фабули — відносно реалістична. Автор змальовує стан справ влітку 2014 року, коли точилися найзапекліші бої. Гайка не хоче жити у постійному страху і, попри те, що Донецьк є невід'ємною складовою її ідентичності, пакує валізу і дозволяє собі це місто «відрізати». Проте Київ, до якого вона приїжджає, виявляється не надто привітним для донецьких біженців. Причина цього — в певних

упередженнях, які, до речі, підсилює гучна і надокучлива поведінка Тані. Вона при першій нагоді запускає наратив, сповнений вимогливості та дорікання. Тільки-но висівши з потягу, лізе перед телекамери та розказує про кривду, вчинену їм «бандерівцями», що приперлися непрошені на Донбас нібито їх визволяти. Наслідки такої поведінки відбиваються не лише на ній та її синові, але також на невинній подрузі, Гайці.

Утім, Гайка в певній мірі також любить провокувати. Про це свідчить не лише її зовнішній вигляд, але теж поведінка. «Довели країну» — цю фразу для приколу вона казала ще в Донецьку у набитих людьми маршрутках. Вона чекала реакції, особливо від людей, просякнутих телевізійною пропагандою. І так одного разу почула неочікуване: протилежну думку від молодого чоловіка, прихильника Майдану. Звісно, розсерджена більшість була готова здерти з хлопця шкіру живцем, і Гайці довелося ставати на його захист (адже вона спровокувала ситуацію). «Ніколи не дискутуй з телевізором», — порадила йому, коли вони вилізли з маршрутки і сиділи на зупинці. Таким чином Гайка познайомилася з Бехою (Beemka) — ще одним важливим героєм книги.

Пригоди Гайки у Києві з кожним днем все більше заплутуються. Вона швидко втрачає дах над головою, сумніву подругу і всі гроші. У плутанині подій опиняється в різних місцях, зокрема у призначеній до знесення віллі Маргарита. Автор з кожним реченням відправляє нас у щораз більш фантастичні сфери, які навіть трохи нагадують настрії «Майстра і Маргарити», але, як скоро виявляється, є ще більш абстрактними. Швидкість і насиченість подій особливо посилюється, коли Гайка приходить до Центру допомоги переселенцям і зустрічається з, на перший погляд, «липким» високопосадовцем (проте, пам'ятайте, що тут все є не таким, яким здається!) на прізвисько Змій. Від нових ситуацій та нереальності подій іноді аж крутиться в голові. Безперечно — балансування на межі жанрів і світів (реальності та фантастики), і навіть зухвале їх змішування — підійде не кожному читачеві. Проте пригода Гайки затягує і дуже неспо-

дівано доходить до кульмінації, в якій з'являється... серце.

Яценко відсилає нас до легенди про дарування серця місту. А точніше — Донецьку. Його серце заклад, як особисту жертву, засновник міста — Джон Г'юз. Однак старе серце перестало битися, а Донецьк без нього жити не може. Ця алегорична розповідь стосується побудови спільноти, самозреченої любові, жертвопринесення, а також взаємозалежності буття людини і міста. «Серце в місті» пояснює прив'язаність до даного місця і готовність віддавати за нього життя. Одночасно автор дозволяє собі бути голо-сом совісті для тих, хто не захищав своє місто. Устами героїв він називає їх такими, що люблять гроші понад усе, звикли акліматизуватися до будь-яких обставин, забули вищі цінності. Вони (або ми, як каже самокритично Гайка), якщо не поміняються, не почнуть боротися за своє, — будуть вічно втікати.

«Магнетизм» занурений у «стімпанкову» атмосферу, сповнений поси-лань на часи закладення Донецька, епоху парових машин та початку створення робітничого суспільства. Проте все це в очах читача є викривленим, спотвореним, навіть з певною ноткою пародії — виглядає, якби дивитися на це крізь зроблену Гайкою маску з окулярами в сітку. Це відбиток сьогодення, який парадоксально нагадує суть жертвопринесення, його міфотворче значення.

Гайка створює свої прикраси з механізмів старих, нікому непотрібних годинників. У балансірних коліщатах бачить самотні історії зайвих вже людських спогадів, переплітає їх між собою, заливає епоксидною смолою, надає нову форму. В «Магнетизмі» багато чого відбувається поза часом: щось стосується минулого, яке розпадається як вілла Маргарита, а щось — динамічного майбутнього. Усе це складається в дивну, магічну реальність міфу, легенди, казки. Книга Яценка сподобається молоді і людям, молодим духом. Читачам, які не будуть критикувати автора щодо непослідовності жанрів та достовірності створеного світу, а захопляться, як і я, пригодами вразливої, сильної і вільної Гайки. Та відчують — так, як вона — магнетизм міста, яке поки що залишається втраченим. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

«Скромна, жертвна, тепла...»

Такі слова про Єву Галь (з дому Оленич) говорять українці з Вроцлава. Учителька та українська громадська діячка померла у березні на 92-му році життя.

— Єва вчила у нас української мови. Була віддана роботі з дітьми, а це було дуже важко: навчання рідної мови у великій мірі проводилося під домітками, багато дітей польськомовних. Але Єва Галь могла з усіма, і з дітьми, і з батьками, домовитися і працювати, — згадує Ігор Саламон, голова гуртка ОУП у Вроцлаві. — Вона належала до того покоління українців, яке не дивилося на те, чи платять за громадську роботу. Часто відкладала власні справи, щоб у першу чергу зайнятися працею для громади. Була в цьому плані дуже жертвна.

Єва Галь мала теж дуже добрі стосунки з молодшим поколінням українців. Український історик, професор Ярослав Сирник познайомився з нею, коли приїхав на початку 90-х років на навчання до Вроцлава.

— Пані Єву асоціюю з двома місцями у місті, де вона майже постійно була. Це — церква та українська домівка (світлиця) на вулиці Руській. У храмі вона співала у хорі, а в домівці брала участь в організації різного роду заходів, відзначень, роковин, — каже викладач Вроцлавського університету.

Історик звертає увагу на велику скромність пані Єви.

— Була дуже сердечною та усміхненою. Пам'ятаю ці її добрі, теплі очі. Охоче брала на себе обов'язки. Як щось треба було підготувати, завжди зі своїми молодшими та старшими товаришками, в основному членкинями організації «Союз українок», це робила. І ніколи не вимагала за свою працю подяки чи «оплесків», — говорить Ярослав Сирник.

Він згадує, що, готуючи історичний матеріал про Українське суспільно-культурне товариство (УСКТ), він знаходив інформацію і про пані Галь, яка від початку працювала у структурах

організації. Спершу у Гданську, а після одруження — у Вроцлаві.

— Вона належала до групи осіб, які відважилися заступитися за своїх товаришів з організації, коли у Вроцлаві хотіли закрити структури УСКТ. Що б там не казати, але це показує її відвагу, — продовжує історик.

Він вказує теж на те, як вона підтримувала чоловіка.

— Пані Єва була одружена з Левком Галем. З них двоох більше у середовищі говорилося про пана Левка, який був дуже помітною постаттю серед активістів у Вроцлаві. Його дружина завжди була десь позаду. Проте чи пан Левко міг би без неї мати таку позицію? По-моєму, він розумів, що така людина, яка навіть не виходить на перший план, дуже йому та іншим потрібна, — вважає історик.

Єва Галь, коли ще навчала української мови, придумала конкурс декламування віршів «Любімо рідну мову». Історик вважає це її особистим успіхом, адже конкурс має вже свою довгу історію.

— Практично до кінця своїх днів вона висловлювалася у справах, що мають відношення до нашої громади. Її тур-

бували проблеми у нашому середовищі, зокрема питання асиміляції, також хвилювалася через ситуацію в Україні, — додає професор Вроцлавського університету.

Після аварії на Чорнобильській атомній електростанції Єва Галь була тією людиною, яка організовувала у Нижній Сілезії відпочинок для дітей з чорнобильської зони та допомогу їм. Завжди теж пам'ятала про жертви Явужна, активно долучалася до організації поїздок на місце Центрального табору праці. Заохочувала, особливо молодих, їздити в українські місця пам'яті.

— Ніколи до цього не примушувала. Тільки тим своїм добрим та делікатним словом заохочувала, — згадує Ярослав Сирник. — Велика шкода, що українська держава не встигла, не зуміла і не вміє досі оцінити таких активістів, як пані Єва Галь. Шкода, що не бачить Україна, яких має великих амбасадорів саме в таких людях, як пані Єва.

Вічна їй пам'ять! ■

Зібрав Павло ЛОЗА

ОГОЛОШЕННЯ

ПОДЯКА

В останні місяці ми попросилися з багатьма членами нашої громади. Хочемо сердечно подякувати рідним **світлої пам'яті Юрія Туцького, Дарії Данилець, Емілія Сидора, Казимира Сцібішовка**, що у цей складний для них час вони попросили учасників похоронів, аби ті не купували квіти, а передали кошти на ремонт Українського народного дому в Перемишлі. Дуже дякуємо за Вашу пам'ять і громадську позицію.

*Фонд «Український народний дім»,
Перемиський відділ Об'єднання українців у Польщі*

*«Ми молимо Воскреслого Христа,
щоб душу взяв до світла, до спасіння...»*

30 квітня 2021 року на 88-му році життя помер наш Батько, Тесть, Дідусь і Прадідусь

бл. п. Степан Грицько

(син Михайла і Параскевії з дому Тепило),
уродженець села Новий Люблинець,
що на Любачівщині.

Батько регулярно відвідував рідний Люблинець і Україну, поки Йому дозволяло здоров'я. Плекав любов до церкви, мови, культури, обряду і традицій. Це було для нього наче Господні заповіді. Щирий патріот, вірний читач «Нашого слова» і слухач українських передач на Радіо Кошалін. Пильно стежив за подіями в Україні на каналах українського телебачення. Був людиною працюютою, доброзичливою, гостинною і віруючою. Служив для нас добрим прикладом.

Щиро дякуємо всім, хто з нами був у цей болючий час: рідним, парафіянам, знайомим, приятелям, сусідам. Дякуємо за слова співчуття і духовної підтримки, а також тим, хто не зміг бути, але молитовно єднався з нами.

Особливо дякуємо о. Павлові Почекайлові за похоронні богослужіння, паламареві Михайлові Ференцу — за послуги і церковному хорові — за спів та молитви.

Спи Тату, спокійно спи! Про Україну та її долю тихо сні! Вічна пам'ять! Христос Воскрес!

Дочки Оля та Ірина і невістка Дануся з родинами

З великим сумом повідомляємо, що 30 квітня на 90-му році життя відійшла у вічність

бл. п. Анна Ульгурська

Її рідним селом були Ліски. Після вигнання у 1947 році вона поселилася в селі Ключки, де разом з чоловіком вела сільське господарство. Вони ніколи не забували, якого вони роду та до якого народу і церкви належать. Від першого номера були вірними читачами «Нашого слова». Пошану та любов до рідного передали своїм дітям та внукам.

Вічна пам'ять та Царство Небесне.

Щирі слова співчуття нашим друзям зі старгардської ланки ОУП — доням та синам, а також онукам, правнукам і всім рідним Покійної.

Старгардська громада

З великим сумом повідомляємо, що 6 травня на 86-му році життя відійшов у вічність

бл. п. Степан Мриглід

Довголітній церковник старгардської греко-католицької парафії, організатор передплат «Нашого слова» та української релігійної преси. Пан Степан був людиною скромною, не чекав ніколи за свій труд подяк та оплесків — просто робив, що треба. Пане Степане, дякуємо за довгі роки праці для нашої громади.

Щирі співчуття — дружині пані Марії, дітям, внукам, правнукам та рідним Покійного.

Старгардська громада

Ділимося сумною вісткою, що 30 квітня 2021 року відійшла у вічність

бл. п. д-р Божена Зінкевич-Томанек

Викладачка та засновниця кафедри україністики Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету у Кракові. Багатолітня членка ОУП у Кракові, громадська діячка, сердечна товаришка. Завжди усміхнена, охоча допомогти і поділитися своїм знанням та досвідом.

*Друзі, члени ОУП гуртка у Кракові
та Вчительське товариство*

ШАНОВНІ БАТЬКИ І ДОРОГІ УЧНІ!

**Комплекс шкіл з УМН в Ґурові-Ґлавецькому
запрошує випускників початкової школи
продовжувати навчання в нашій школі
у 2021-2022 шкільному році.**

А наша школа це:

- якісне навчання,
- індивідуальний підхід,
- плекання рідних звичаїв та традицій,
- змога розвивати свої таланти (танці, спів, спорт),
- комфортне проживання в гуртожитку школи.

Чекаємо на Вас.

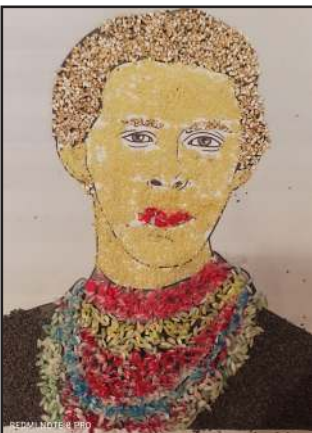
Дирекція, вчителі, вихователі та Ваші старші друзі

ЗАПРОШУЄМО ДО НАШОЇ ШКОЛИ!

Контакт зі школою:

телефон до секретаріату: 897-611-243

sekretariat@szkolazdumka.pl szkolazdumka.pl

▲ Малюнок учня 6-го класу
Юлія Мачуги

**Всепольський
конкурс
малюнків
до 150-ї річниці
від дня
народження
поетеси
Лесі Українки**

Запрошуємо дошкільнят та учнів початкової школи до участі в конкурсі малюнків, присвяченому українській письменниці Лесі Українки, під назвою:

**«ЛЕСЯ УКРАЇНКА –
ПРИЯТЕЛЬКА ДІТЕЙ У ПОЛЬЩІ»**

Професійне журі оцінюватиме роботи у вікових категоріях:

- дошкільнята,
- школярі початкової школи I-III кл.,
- школярі початкової школи IV-VI кл.,
- школярі початкової школи VII-VIII кл.

Малюнки можна виконувати в довільній художній техніці у форматі А-3. Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи, зроблені самостійно учасниками конкурсу.

На малюнках, які передаватимуться у паперовій формі, на зворотному боці треба написати:

* ім'я і прізвище учасника,

* клас і школу,

* адресу і номер телефону вчителів або батьків, які підготували дитину до конкурсу.

Якщо малюнки надсилатимуться в електронній формі, вищезазначену інформацію просимо подати у е-мейлі.

Переможців конкурсу визначить журі, результати з'являться на шкільному сайті lesiabant.pl.

Найкращі роботи будуть нагороджені та опубліковані на сайті школи та в українській пресі.

Конкурсні роботи просимо надсилати до 15 липня 2021 року

у паперовій формі на адресу:

Szkoła Podstawowa nr 8 im. Łesi Ukrainki
z Ukraińskim Językiem Nauczania w Bartoszycach
ul. Leśna 1, 11-200 Bartoszyce,
в електронній формі (фотографія або скан)
на електронну адресу:
konkurs@lesiabant.pl

Додаткова інформація за тел. 609 423 260, 605 303 206 та на сайті lesiabant.pl.

Участь у конкурсі є одночасно згодою на обробку персональних даних учасників.

*Від імені організаторів — Початкової школи № 8
ім. Лесі Українки з українською мовою навчання
в Бартошицях, Товариства «Калина» та ОУП
координаторки конкурсу —
Любомира Тхір, Данута Глушко*

ПЛАСТОВІ ТАБОРИ 2021

1. Новацький табір «ПОДОРОЖ ЧАСОМ», 17-28.08
Запрошуємо дітей від 6 до 11 років на літню пластову подорож часом. У програмі — перенесення щодня до нової ери, аби за допомогою ігор, змагань та мандрівок відчувати себе як козацький джур або київський князь.
Ціна: **950 зл.**

2. Юнацький табір «МАМАЄВАСЛОБОДА», 17-28.08

Чи ти також вже скучив за подихом літа? Мрієш «кинути все і поїхати в Бешади»? Забув, як це жити в наметі? Хочеш відчувати атмосферу Запорізької Січі? Бажаєш відвідати атмосферний замок, мандрувати з друзями мальовничими шляхами, сплавлятися річками? Тоді тобі до нас!
Ціна: **850 зл.**

3. Пташачий табір 2021, 26-28.08

Запрошуємо на Пташачий табір для пластових родин з дітьми віком 2-6 років. У програмі — ігри, забави, майстрування, спільні мандрівки, куховарення, ватра та гарно проведений час в товаристві родин, які разом плавають пластові цінності. Заповнюйте анкету і пакуйте наплічники!

Зголошення приймаються до 15 червня.

Детальна інформація про табори і анкети для участі на фейсбук-сторінці «Пласт Польща» або на сайті ОУП ukraincy.org.pl

Графіка на 12 сторінці — Андрій Філь

Наше Слowo

Adres: Redakcja "Nasze Slowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama — tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny — 22 677-88-11, sekretarz redakcji — 22 677-84-46,
redakcja — 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: **redaktor naczelny** — Khrystyna Zanyk, **zastępca redaktora naczelnego** — Paweł Łoza, **sekretarz** — Tetiana Daniuchenko, **redaktorzy** — Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny** — Olga Rusina, **redaktor techniczny** — Olga Michaluk, **prenumerata, reklama** — Łesia Korostalewicz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Igor Isajew (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewicz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukrainia.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2500 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 — czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ — 17⁰⁰.

Перепис населення Польщі 2021

Національність:

✕ українська

Мова:

✕ українська

Чому важливо, щоб ти
записався українцем?

**Бо ТВОЙ голос вирішує нашу долю
на найближчі двадцять років!**

Narodowy Spis Powszechny
Ludności i Mieszkań 2021
#liczysiękażdy

spis.gov.pl

Об'єднання
українців
у Польщі